

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

ИЗВЈЕШТАЈ

О САМОЕВАЛУАЦИЈИ СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНИ РАД

Бања Лука, јуни 2017. године

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
ФАКУЛТЕТ ПОЛИТИЧКИХ НАУКА

Извјештај

О самоевалуацији студијског програма Социјални рад

Декан:

Проф. др Здравко Злокапа

М.П.

Овај документ израдио је Тим за провођење поступка интерне евалуације студијског програма **Социјални рад** у саставу:

1. проф. др Мира Ђук, руководилац студијског програма
2. проф. др Весна Шућур Јањетовић проф. наставник на студијском програму
3. доцент др Душко Трнинић, продекан за наставу на ФПН БЛ,
4. Владимир Томашевић, студент четврте године студијског програма Социјални рад и
5. Никола Доронтић, социјални радник запослен у ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука.

Тим је именован одлуком декана Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци број 08/3.460-20/17 од 11.04.2017. године.

Садржај

1. Увод.....	7
1.1. Универзитет у Бањој Луци.....	7
1.2. Историја и организација Факултета политичких наука у Бањој Луци	11
1.3. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци	13
1.4. Историја и организација Студијског програма Социјални рад	14
1.5. Истраживање и научно-истраживачки рад на ФПН БЛ и студијском програму Социјални рад.....	16
1.6. Везе са окружењем и заинтересованим странама	17
2. Провођење самоевалуације.....	19
2.1. Тим за самоевалуацију	19
2.2. Поступак институционалне самоевалуације	19
3. Критеријуми.....	21
3.1. Развој и стратегија Универзитета у Бањој Луци, Факултета политичких наука и студијског програма Социјални рад	21
3.2. Управљање, унутрашње осигурање квалитета и култура квалитета.....	22
3.2.1. Организациона и управљачка структура Универзитета, Факултета и студијског програма	22
3.2.2. Систем за унапређење и осигурање квалитета.....	29
3.2.3. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета	30
3.2.4. Комитет за осигурање квалитета	31
3.2.5. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета	32
3.3. Процедуре за осигурање квалитета студијског програма Социјални рад	33
3.3.1. Назив и циљеви студијског програма.....	34
3.3.2. Исходи учења.....	36
3.3.3. Процедуре за предлагање, прихватање, праћење и провођење студијских програма Социјални рад.....	41
3.3.4. Процес развоја студијског програма Социјални рад	42
3.3.5. Садржај студијског програма Социјални рад, излазне квалификације, релације са политикама, циљевима и стратегијама ВШУ	44
3.3.6. Наставни план.....	45
3.3.7. Програми наставних предмета	52
3.3.8. Утицај заинтересованих страна на студијски програм Социјални рад у креирању програма	52
3.3.9. Научно истраживачки рад на студијском програму Социјални рад.....	57

3.3.10. Подударност са другим студијским програмима	58
3.3.11. Унапређивање студијског програма Социјални рад.....	58
3. 4. Студенти	60
3.4.1. Број студената, упис и трендови	60
3.4.2. Процедуре за оцјењивање студената	61
3.4.3. Оцјењивање студената	62
3.4.4. Испитни рокови	64
3.4.5. Праћење успјеха студената	65
3.5. Људски ресурси	66
3.5.1. Наставно особље	66
3.5.2. Структура запослених	66
3.5.3. Избор и напредовање наставног особља	70
3.5.4. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима	72
3.5.5. Административно-техничко особље	73
3.6. Квалитет физичких ресурса	73
3.6.1. Ресурси за учење и подршка студентима	73
3.7. Информациони системи	76
3.8. Информисање јавности	78
3.9. Међународна сарадња Универзитета, факултета и студијског програма	80
4. SWOT анализа студијског програма Социјални рад.....	83
5. Закључци.....	85
6. Прилози.....	88

Листа скраћеница

Назив	Скраћеница
Факултет политичких наука у Бањој Луци	ФПН БЛ, Факултет
Наставно научно вијеће	ННВ
Република Српска	РС
Босна и Херцеговина	БиХ
Комитет за осигурање квалитета	КОК
Канцеларија за осигурање квалитета	КоК
Високо школска установа	ВШУ
Факултетски информациони систем	ФИС
Универзитет у Бањој Луци	УНИБЛ, Универзитет

1. Увод

1.1. Универзитет у Бањој Луци

Табела 1. Подаци о Универзитету у Бањој Луци

Преглед	
Подаци о високошколској установи	
Назив, адреса и е-mail адреса институције	Универзитет у Бањој Луци Булевар војводе Петра Бојовића 1А 78000 Бања Лука info@unibl.org
Интернет адреса	www.unibl.org
Назив, број и датум акта о оснивању	РЕПУБЛИКА СРПСКА – НАРОДНА СКУПШТИНА Закон о измјенама и допунама Закона о високом образовању (Службени гласник Републике Српске, Број 30/07)
Пореско-идентификациони број (ПИБ)	401017720006
Матични број додијељен од Републичког завода за статистику	01040251
Име, презиме и адреса (назив и сједиште) оснивача	РЕПУБЛИКА СРПСКА
Број и датум одлуке о именовању лица овлашћеног за заступање	Број: 02/04-3.1161-7/16 04.05.2016. године
Број и датум дозволе за рад високошколске установе	07.23/602-3900/09, од 22.06.2009. год.
Број и датум дозволе за рад ван сједишта	07.23/612-625-2/10, од 12.11.2010. год.
Организационе јединице које се посећују и одговорна лица	1. Академија умјетности, проф. Др Санда Додик, ванредни професор, 2. Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Др Бранкица Милојевић, ванредни професор, 3. Економски факултет, Др Станко Станић, редовни професор, 4. Електротехнички факултет, Др Бранко Блануша, ванредни професор 5. Машински факултет, Др Дарко Кнежевић, ванредни професор, 6. Медицински факултет, Др Ранко Шкрбић, редовни професор, 7. Пољопривредни факултет, Др Никола Мићић,

	<p>редовни професор</p> <p>8. Правни факултет, Др Жељко Мирјанић, редовни професор,</p> <p>9. Природно-математички факултет, Др Горан Трбић, ванредни професор</p> <p>10. Рударски факултет, Др Владимир Малбашић, ванредни професор,</p> <p>11. Технолошки факултет, Др Љиљана Вукић, редовни професор,</p> <p>12. Факултет политичких наука, Др Здравко Злокапа, редовни професор</p> <p>13. Факултет физичког васпитања и спорта, Др Борко Петровић, ванредни професор</p> <p>14. Филозофски факултет, Др Бране Микановић, ванредни професор</p> <p>15. Филолошки факултет, Др Младенко Саџак, ванредни професор,</p> <p>16. Шумарски факултет, Др Војислав Дукић, ванредни професор</p> <p>17. Факултет безбједносних наука, Др Предраг Ђеранић, доцент</p>
Контакт особа (за посјету)	Проф. др Страин Посављак, проректор
Број телефона	+387 51 321 181

Универзитет у Бањој Луци је најстарија и највећа институција високог образовања у Републици Српској. У историји дугој 41 годину дао је преко 31 000 дипломираних инжењера, економиста, професора и других профила стручњака, око 1 150 магистара, 350 одбрањених мастера и више од 645 доктора наука. Многе од тих особа данас носе одговорне друштвене улоге и представљају утицајне актере цијелог друштвеног амбијента. То је чињеница која олакшава остваривање интереса Универзитета и његове улоге у друштву.

У дугој педагошкој традицији, која је започела много прије оснивања Универзитета, тачније 1950. године, када је у Бањој Луци основана Виша педагошка школа, нагомилавано је вриједно искуство у извођењу наставе, оцјењивању и другим облицима рада са студентима. Тако данас Универзитет у Бањој Луци ужива репутацију установе која држи до високих академских стандарда, што привлачи велики број студената. Преко 20 000 студената сва три циклуса студија тренутно студира на Универзитету у Бањој Луци. Наставу изводи 811 наставника и сарадника у пуном радном односу. Поред њих, на Универзитету је ангажовано 170 наставника у допунском радном односу, 168 гостујућих професора из иностранства и 121 стручни сарадник за потребе реализације клиничке праксе. Административно-техничку подршку пружа 559 службеника. Универзитет у Бањој Луци представља најзначајнији ресурс друштва, центар за развој знања и способности, културе и етике и других хуманистичких и демократских вриједности.

Наставни кадар, дао је огроман допринос политичком и друштвеном животу, привредом и културном развоју, напретку и опстанку заједнице. Већина универзитетских наставника, позната је у јавности, посебно експерти за поједине области. Из универзитетског кадра регрутују се појединци за важне друштвене позиције. Угледни професори дају свој допринос при формирању институција и тијела, лабораторија и центара, при доношењу стратегија и политика, закона и правилника, учествују у раду комисија, одбора и других тијела. О важним питањима тражи се мишљење универзитетских професора, на разним трибинама, дебатама и форумима које организују јавни медији.

Универзитетски наставници су издали велики број штампаних дјела, преко 500 монографија и уџбеника. То је литература којом се дуже вријеме шири знање по предузећима и институцијама. По њима уче и студенти других универзитета, њима се служе стручњаци у пракси, банкари, адвокати, инжењери, професори. Универзитетски наставници понекад пишу уџбенике и за ниже нивое образовања, некад изводе рецензију или дефинишу садржаје тих уџбеника и тако учествују у обликовању укупног система образовања у Републици Српској.

На Универзитету се већ традиционално организују научно-стручни скупови, изложбе и други догађаји на којима се презентују и размјењују достигнућа у науци и култури. Сваком факултету својствен је научни скуп, конференција или сличан годишњи или двогодишњи догађај тематски повезан са областима које његује. Научни резултати презентовани на тим догађајима штампају се у зборницима радова. Један број факултета има већ запажене сопствене часописе, који шире нова знања и изван учионица и конференција.

Студентски парламент Универзитета у Бањој Луци организује сопствени научно-стручни скуп "Студенти у сусрет науци" са међународним учешћем (<http://www.stes.rs.ba/>). До данас их је одржано 10. Њихов примјер слиједе и студенти појединих факултета. Поред стручних конференција Универзитет организује и конференције о болоњском процесу и другим образовним питањима и реформама на којима утире пут и обликује систем високог образовања у РС.

Широки спектар образовних дисциплина омогућује развој свестраних личности, личности које поред стручних посједују и опште (меке, преносиве) вјештине. Са 17 факултета и 58 студијских програма (само на првом циклусу студија), 65 програма II циклуса и девет студијских програма III циклуса студија, универзитет пружа могућност усвајања комплексних знања, не само из основних дисциплина већ и из граничних и повезаних дисциплина. Данас су у истраживању потребна мултидисциплинарна знања јер се најзначајнија истраживања одвијају на границама различитих дисциплина.

Отвореност је један од принципа рада Универзитета. О свему што се дешава на Универзитету, како о добрим примјерима и тако и олошим појавама, отворено се разговара са представницима медија и других заинтересованих страна. Сматрамо да ће то бити препознато у окружењу као врлина и снага која треба да доведе до праведнијег и поштенијег друштва и подигне углед и привлачност Универзитета.

Универзитет у Бањој Луци посвећен је међународној сарадњи са главним циљем да у тој сарадњи дође до најнапреднијих знања и технологија. Преко 110 уговора о сарадњи, чланство у бројним међународним асоцијацијама и мрежама и учешће у међународним образовним и истраживачким пројектима представљају предуслове за остваривање богате међународне сарадње. Све је чешћа појава да наши студенти настављају мастер и докторске студије у Европи. Све је већи број наставника који су докторате радили у иностранству. Присутна је тежња да се докторске студије организују у сарадњи са другим домаћим и европским универзитетима, као заједничке студије.

Већина факултета Универзитета у Бањој Луци налази се у два кампуса, смјештена недалеко од обала ријеке Врбас, у непосредној близини центра града. У кампусима се налазе студентски домови са ресторанима, спортским теренима, студентским клубовима и Универзитетским рачунарским центром.

Универзитет у Бањој Луци располаже са свим неопходним просторним капацитетима почевши од учионица и амфитеатара, преко читаоница и библиотека, до лабораторија и рачунарских сала. Укупна површина учионица износи око 16.000 m², а лабораторијског простора око 10.000 m². Већина учионица опремљена је видео-пројекторима и рачунарима за приказивање дигиталних наставних садржаја. Универзитет располаже са 20 рачунарских сала са 24-часовним приступом интернету. Библиотеке располажу са око 185.000 књига, а претплаћене су на 75 научних часописа.

Још једну вриједност представља чињеница да је Универзитет у Бањој Луци јавни универзитет, који се у највећој мјери финансира из буџета Републике. Око 50% студената ослобађа се трошкова школарине, а и за остале је школарина врло ниска. Таква политика Владе чини Универзитет доступним за све студенте без обзира на њихове материјалне прилике. За Универзитет то је шанса да привуче најталентованије студенте и постигне највриједније излазне резултате.

Еволуција кроз коју Универзитет пролази посљедњих година одвија се у сценарију постепеног приближавања европском простору високог образовања. Велики број Темпус а сада и Ерасмус пројеката усмјерио је развој Универзитета у правцима стратешког приступа планирању и управљању, увођења европских стандарда квалитета и хармонизације излазних профила са оквирима квалификација. Води се више рачуна о развоју људских ресурса, евидентна су већа улагања у лабораторијску опрему и информатичку инфраструктуру, реновирају се постојећи и граде нови објекти. Траже се разноврснији облици подршке наставној и ваннаставној активности студената.

Даљи развој и напредовање Универзитета може се постићи бољим искоришћењем капацитета интегрисаног универзитета. Обједињавањем факултета у један правни субјект створени су предуслови за синергијски (холистички) прилаз развоју појединих дисциплина и мултидисциплинарни прилаз настави и науци. Те предности још нису искориштене.

1.2. Историја и организација Факултета политичких наука у Бањој Луци

Табела 2: Подаци о организационој јединици

Назив високошколске установе	Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци (ФПН БЛ)
Адреса	Универзитетски град, Булевар војводе Петра Бојовића 1А, 78000 Бања Лука
Контакт телефони и факс	Тел: +387 51 304 001 Факс: +387 51 304
Е-маил	info@fpn.unibl.org
Web адреса	www.fpn.unibl.org
Одговорна особа за самовалуацију	Проф. др Здравко Злокапа, декан
Одговорна особа за самовалуацију на студијском програму Социјални рад	Проф. др Мира Ћук, руководилац студијског програма
Контакт одговорне особе на студијском програму	Тел. 065/535 417; е-маил: mira.cuk@fpn.unibl.org

Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци основан је 2009. године издвајањем четири студијска програма Филозофског факултета, и то: политичких наука, социологије, социјалног рада и журналистике који су били лиценцирани као трогодишњи курсеви од 180 ECTS (број Дозволе за извођење студијских програма 07.2-9616/07 од 28.12.2007. године). У процесу релиценцирања студијских програма настале су четворогодишње студије од 240 ECTS под именом: политикологија, новинарство и комуникологија, социологија и социјални рад (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године - табела 3).

У академској 2011/2012. години покренуте су мастер студије и то у четири усмјерења: политиколошке студије, међународне студије, комуниколошке студије и студије социјалног рада (број Дозволе за извођење студијских програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године - табела 3).

У току 2017. године лиценциран је и програм докторских студија под називом Докторски студиј друштвених наука за истраживачке области Социологија, Политикологија, Социјални рад и социјална политика и Студије медија који ове школске године треба да добије прве докторанте (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).
Табела 3. Студијски програми у текућој школској 2016/2017 години

Организационе јединица у школској 2016/2017	Број студијских програма		
	Први циклус	Други циклус	Трећи циклус
		Усмјерења	Истраживачке области
Политикологија	1	Мастер политикологије Мастер политикологије – међународни односи	Политикологија Међународни односи
Социологија	1	Мастер социологије	Социологија
Социјални рад	1	Мастер социјалног рада	Социјални рад и социјална политика
Новинарство и комуникологија	1	Мастер новинарства Мастер комуникологије	Студије медија – новинарство Студије медија – комуникологија

Студијски програми перманентно анализирају своје наставне планове и програме, те врше неопходне измјене у предвиђеним процедурама.

У циљу подстицања научно-истраживачког рада на Факултету и Универзитету, у 2013. години основан је Институт за друштвена истраживања. Циљ је да кроз рад Института и научну компетентност и утемељеност Факултет да сопствени допринос разумијевању и истраживању бројних друштвених феномена у Републици Српској и Босни и Херцеговини, а и шире.

ФПН БЛ покренуо је 2011. године и научни часопис за друштвена питања "Политеиа" као први такве врсте у Републици Српској.

ФПН БЛ је организациона јединица Универзитета у Бањој Луци у чијем саставу постоје четири студијска програма (политикологија, социологија, социјални рад и новинарство и комуникологија) као подорганизационе јединице. Такав статус има и Институт за друштвена истраживања. Све подорганизационе јединице имају своја вијећа која у оквиру законских и статутарних надлежности установљавају приједлоге и доносе одлуке. Правне, кадровске, рачуноводствене, библиотечке, административне, техничке и друге послове који су од заједничког интереса за обављање дјелатности Факултета, обављају стручне службе чији рад организује и кординира секретар ФПН БЛ.

Органи управљања на ФПН БЛ су декан, продекани (за наставу и за начно истраживачки рад), колегиј (са савјетодавном функцијом), вијећа подорганизационих јединица и Наставно научно вијеће.

Студенти ФПН БЛ организовани су кроз двије студентске организације. Зграда Факултета и њени садржаји прилагођени су особама са инвалидитетом.

1.3. Примјена Болоњског процеса на Факултету политичких наука у Бањој Луци

Примјењујући Болоњску декларацију и усклађујући високо образовање које се одвија на ФПН БЛ са Болоњским процесом, Факултет је организовао три циклуса образовања на свим студијским програмима.

Студије првог циклуса трају четири године (осам семестара) и вреднују се са 240 ЕЦТС кредит бодова. Студије другог циклуса трају једну годину (два семестра) и вреднују се са 60 ЕЦТС кредит бода, тако да у збиру са првим циклусом укупно акумулирани кредит-бодови након завршених студија другог циклуса износе 300 ЕЦТС.

Докторске студије друштвених наука Факултета политичких наука су конципиране као јединствен факултетски програм са четири области истраживања – социологија, политикологија, социјални рад и социјална политика, студије медија – што се препознаје према распореду предмета и обавеза на првој, другој и трећој години студија, односно при изради дисертације. Студије трећег циклуса трају 3 (три) године.

По завршетку свих циклуса образовања студенти добијају диплому о завршеним студијама са додатком који садржи вјештине, компетенције и знање носиоца дипломе.

Додјела кредит бодова, којим се вреднују поједини циклуси образовања, проистиче из вредновања појединих предмета или их условљава. За сваки предмет додјељени су ЕCTS бодови на основу тежине предмета у смислу оптерећења којег студент треба уложити да постигне планиране исходе учења. Укупан број кредит бодова на циклусу студија распоређени су на поједине предмете тако да су пропорционални учешћу у укупном оптерећењу потребним да се постигну планирани исходи учења.

Цјеложивотно учење је нови концепт који је развијен у свијету у потрази за знањем и непрекидним учењем у свим животним добима. Основни циљ цјеложивотног учења јесте да се појединцима омогући да обнове, прошире и унаприједи своја основна знања и да се тако прилагоде захтјевима промјенљивог тржишта рада. Цјеложивотно учење је један од циљева високог образовања установљен Законом о високом образовању. Универзитет у Бањој Луци није утемељио основе (развио политике) и створио структуру за развој овог концепта, што треба да уради у наредном периоду. Студијски програм Социјални рад је овај концепт видио као шансу да се Факултет укључи у процес перманентног професионалног усавршавања и оспособљавања социјалних радника као нисилац знања и метода учења. У ту сврху развио је и програм за цјеложивотно учење социјалних радника.

Исходи учења и провођење квалификационог оквира – ФПН БЛ описао је квалификације које остваре студенти преко исхода учења. Исходи учења су експлицитне изјаве о томе шта се од студента очекује да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку датог циклуса студија. Факултет је дефинисао исходе учења сваког студијског програма и исходе учења сваког предмета.

Студенти учествују у одлучивању преко својих представника који су чланови Наставно научног вијећа Статута (<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/StatutFPN.pdf>). Пет

студената сваке године са сва четири студијска програма се бирају у чланство ННВ и равноправно са осталим члановима доносе одлуке. Поред тога, студенти учествују у процесу развоја одлука у консултацијама са наставницима и сарадницима, запосленима у студентској служби и другим службама, својим захтјевима према управи ФПН БЛ, учешћем у планирању и организацији догађаја на Факултету итд.

Наставни планови и програми се на свим студијским програмима дизајнирају према утврђеној процедури која је дефинисана у Закону о високом образовању, Статуту Универзитета и Факултета. У дизајнирању наставног плана и програма учествују наставници и сарадници, студенти, заинтересоване стране (посебно струковна удружења и свршени студенти факултета) и експерти из појединих научних области.

1.4. Историја и организација Студијског програма Социјални рад

Универзитетско образовање за социјални рад у Републици Српској започело је на Филозофском факултету у Бањој Луци 2000. године, а оснивањем Факултета политичких наука 2009. године, студијски програм Социјални рад постао је један од четири студијска програма на овом Факултету. То је и једино високошколско образовање из научног поља социјалног рада у Републици Српској. У протеклих 16 година постојања овог студијског програма уписана су 1084 студента, а у истом периоду дипломирало је 420 студената. Подаци о броју студената дати су табели 7.

Образовање за социјални рад остварује се у сложеним интердисциплинарним студијама неопходним за многе улоге социјалног рада у савременом друштву. У току четворогодишњег студија студенти стичу разноврсна теоријска и методолошка знања из широког спектра социолошких, правних, политиколошких, психолошких и педагошких дисциплина. Кључно мјесто и посебна пажња припада дисциплинама из научног поља социјалног рада, које су сврстане у три уже научне области: Социјална политика, Теорије и методологије социјалног рада и Подручја социјалног рада.

Важан извор за стицање знања, осим теоријског рада, је обавезна практична настава која се одвија у установама социјалне заштите, образовним и здравственим установама, органима јавне управе, невладиним организацијама и надлежним министарствима под будним оком ментора-практичара који своје искуство и знања преносе студентима.

По завршетку четворогодишњих студија стиче се звање дипломирани социјални радник чије академско образовање може се наставити на другом циклусу студирања, те на трећем циклусу студирања.

Студенти који заврше високо образовање из социјалног рада на ФПН БЛ првасходно се запошљавају у систему социјалне заштите (јавне и приватне социјалне установе, удружења грађана и невладине организације), систему дјечије заштите, јавној управи, здравственим установама и образовним установама. Диплома ФПН БЛ међународно је призната. Један број студената отишао је у земље западне Европе, у којима је професија социјални радник тражена, и уз испуњавање предвиђених услова пронашли су запослење у службама социјалне заштите. Вриједно је поменути да су сви поменути

дипломирани социјални радници на овом студијском програму успијевали без већих тешкоћа нострификовати диплому стечену на ФПН БЛ

Наставни план и програм овог студијског програма лиценциран је 2010. године (број Дозволе за извођење студијског програма, 07.023/612-454-14/10 од 15.10.2010. године). Прва измјена поменутог Наставног плана и програма студирања према Болоњској декларацији (у трајању од 4 академске године – 240 ECTS бодова) обављена је 2013. године (Одлука Сената Универзитета о измјенама и допунама студијског програма, број 02/04-3.2245-10/13 од 18.07.2013. године), у оквиру 20 ECTS поена и обухватала је увођење предмета чији садржај је пратио промјене у законодавству социјалне заштите и усклађивању назива предмета са садржајем предмета. Друге измјене су обављене 2016. године у оквиру 60 ECTS поена (Одлука Сената Универзитета о измјенама и допунама студијског програма, број 02/04-3.3829-19/16 од 22.12.2016. године) уз претходне консултације са заинтересованим странама (надлежним министарствима, установама социјалне заштите, удружењима социјалних радника и студентима). У процес измјена наставног плана заинтересоване стране су укључене путем семинара представника установа социјалне заштите, Министарства здравља и социјалне заштите РС и Савеза удружења стручних радника социјалних дјелатности РС на тему „Развој (стратешког) партнерства на питањима од значаја за систем социјалне заштите и социјални рад у РС“, који је одржан у Теслићу у априлу 2016. године (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-saradnja>). На семинару је исказана потреба за што већим усклађивањем програма образовања стручних радника са захтјевима праксе због промјена у систему социјалне заштите, усложњавања патологије и потреба за већом специјализацијом у раду са појединим групама корисника, праћење промјена у окружењу, примјене савремених приступа у раду. Исказана потреба за усклађивањем програма била је један од разлога за покретање поступка измјене наставног плана и програма.

Други циклус студијског програма Социјални рад лиценциран је 2011. године као јединствен програм, (<http://fpn.unibl.org/index.php/master-studije/studijski-programi#SPSR>) (број Дозволе за извођење студијског програма, 07.023/612-669-10/11 од 19.09.2010. године).

Студијски програм Социјални рад своје програме обогатио је и посебним Програмом дошколовавања социјалних радника са вишом стручном спремом (Одлука Сената Универзитета о оправданости оснивања професионалне доквалификације социјалних радника, број 02/04-3242.58/14 од 03.10.2014. године). На овај програм уписано је 14 студената школске 2014/2015 године и до сада је студиј завршило 8 студената (<http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>).

Студијски програм Социјални рад је академски студиј и подорганациона јединица ФПН БЛ који припада научној области друштвених наука и научном пољу социјалног рада. Уже научне области које су заступљене у овом научном пољу су: Социјална политика, Теорија и методологија социјалног рада и Подручја социјалног рада. Студијски програм Социјални рад има своје Вијеће које чине наставници и сарадници на овом студијском програму запослени на Универзитету у Бањој Луци.

Докторски студиј на социјалном раду дио је јединственог докторског студија ФПН БЛ са истраживачким пољем Социјални рад и социјална политика (<http://fpn.unibl.org/index.php/doktorske-studije>), (Рјешење о испуњености услова за извођење студијског програма трећег циклуса, број 07.05/612-176-8/14 од 05.10.2016. године).

Наставници са студијског програма Социјални рад имају запажену издавачку дјелатност. У издаваштву Факултета политичких наука објављено је 6 (шест) научних књига из области социјалног рада и социјалне политике, а у издаваштву Филозофског факултета преведене су 3 (три) књиге свјетских аутора и издате 3 (три) научне монографија/уџбеника.

Књиге које су објављене у издаваштву ФПН БЛ су:

1. Јагода Петровић, _____, ФПН, Бања Лука, 2012.
2. Социјални рад у школи: теоријско методолошке основе/уредници Ана Гавриловић, Александар Југовић, Љубо Лепир, ФПН, Бања Лука, 2013.
3. Ана Гавриловић, Весна Шућур – Јањетовић, _____, ФПН, Бања Лука, 2014.
4. Ана Гавриловић, Мира Ћук, _____, ФПН, Бања Лука, 2015.
5. Ана Гавриловић, Весна Шућур-Јањетовић, Љубо Лепир, _____, ФПН, Бања Лука, 2016.
6. Социјални изазови и менаџмент у социјалној заштити, уредница Ана Гавриловић, ФПН, Бања Лука 2010.

Преведене књиге су:

1. Payne, M. (2001), *Savremena teorija socijalnog rada (Modern Social Work Theory)*
2. Bulinger, H. i J. Novak (2004), *Mrežni socijalni rad*,
3. Hessele, S. (2004). *Razgovor sa B.*

Књиге објављене на Филозофском факултету су:

1. Милосављевић, М. (2009), *Основе науке социјалног рада*,
2. Гавриловић, А. (2005), *Социјална политика*
3. Педагошке основе савременог модела постдипломских студија у социјалном раду, Бања Лука, 2010./ уредили Кајверт, Љ. и Бранковић, Д.

1.5. Истраживање и научно-истраживачки рад на ФПН БЛ и студијском програму Социјални рад

Да би подстицао развој научно истраживачког рада и на тај начин помагао развој научно истраживачких ресурса академског особља и студената и дао допринос у разумијевању и истраживању бројних друштвених феномена у РС, БиХ и шире, ФПН БЛ основао је Институт за друштвена истраживања. Институт је оријентисан ка успостављању домаће и међународне сарадње кроз различите активности и научно-истраживачке пројекте. Као доказ одређења Факултета ка формирању нових научних

истраживача у области друштвених наука јесте и омогућавање студентима генерације са сваког одсјека да добију једногодишњи ангажман као сарадници Института.

Институт развија и реализује пројекте које сам развија и подржава пројекте које развијају студијски програми. Ангажовање Института остварило се у сљедећим пројектима које је реализовао студијски програм Социјални рад:

1. У сарадњи са мисијом УНИЦЕФ-а у Босни и Херцеговини реализован је пројекат „Улога центара за социјални рад у кризним ситуацијама“, током 2015.године. Циљ овог пројекта био да се изради приручник који би требало да дефинише улогу и поступање центара за социјални рад у кризним ситуацијама изазваним природним катастрофама, те да се развију капацитети ових институција за припрему и дјеловање у кризним ситуацијама. Публикација „Приручник за дјеловање центара за социјални рад у ванредним ситуацијама изазваним природним несрећама“ је објављена и јавно доступна на интернетској страници Института.

2. УНИЦЕФ Програм Социјални рад у образовном систему – Подршка развоју стандарда и капацитета социјалних радника у основним школама Републике Српске, у сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске, и уз подршку Министарства просвјете и културе РС. Као резултат прве фазе (завршена у 2013.години), објављена је монографија Социјални рад у школи – теоријско методолошке основе. Друга фаза је остварена током 2015.године, а подразумејевала је, поред едукације социјалних радника запослених у основним школама Републике Српске, и израду докумената значајних за стандардизацију школског социјалног рада. Резултати овог рада садржани су у публикованој студији „У сусрет стандардима социјалног рада у основним школама Републике Српске“ чији је издавач Факултет политичких наука у Бањој Луци.

3. Студијски програм Социјални рад и Институт за друштвена истраживања организовали су у октобру 2014. године научно-стручни семинар на тему: „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања социјалног рада“. Резултат ових активности је и публикација „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања“ – Практикум за социјалне раднике, уредили Ђорић, Б., Шућур-Јањетовић, В., Универзитет у Бањој Луци Факултет политичких наука, Поинт, ИСБН 978-99955-701-8-7.

1.6. Везе са окружењем и заинтересованим странама

ФПН БЛ развија сарадњу са различитим организацијама у различитим секторима и областима.

- На нивоу академске заједнице остварио је сарадњу са сљедећим универзитетима и факултетима: Факултет политичких наука Београд, Филозофски факултет Унверзитета у Источном Сарајеву, Институт за међународну политику и привреду Београд, Институт за политичке студије Београд, Институт за политичке студије Тулуз, Француска, Белгородски државни национални истраживачки

универзитет, Русија и Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (Radboud University, Nijmegen, Netherlands)

- Да би побољшао проходност својих активности и остварио подршку за реализацију наставно научних и истраживачких активности остварио је сарадњу и потписао споразуме са: Факултет политичких наука Београд, Филозофски факултет Универзитета у Источном Сарајеву, Институт за међународну политику и привреду Београд, Институт за политичке студије Београд, Институт за политичке студије Тулуз, Француска, Белгородски државни национални истраживачки универзитет, Русија и Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (Radboud University, Nijmegen, Netherlands).
- Да би омогућио обављање студенстске праксе остварио је сарадњу са јавном управом, Народном скупштином, медијима, установама социјалне заштите, невладиним организацијама и другим институцијама: Новинска агенција „СРНА“, Радио-телевизија Републике Српске, дневне новине „Независне новине“, Министарством здравља и социјалне заштите Републике Српске, Центар за социјални рад Бања Лука.
- Ради интереса и потреба студијског програма Социјални рад потписани су споразуми са: ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука у циљу обављања стручне праксе студената и запошљавања дипломираних социјалних радника; Министарством здравља и социјалне заштите у име свих социјалних установа које оснива Влада и јединице локалне самоуправе.
- Студијски програм Социјални рад има интезивну сарадњу са Савезом удружења стручних радника социјалних дјелатности РС - струковним удружењем које окупља и социјалне раднике. Наставници из научног поља социјални рад су чланови овог удружења и редовно учествују у догађајима које организује удружење. То су Дани социјалне и дјечије заштите који су одржани у Бијељини, 2013. године, Јахорини 2012, и Теслићу 2017. године (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-saradnja>).

Свршени студенти социјалног рада појединачно и преко својих институција остварују сарадњу са студијским програмом у циљу добијања подршке у рјешавању појединих питања, као и цјеложивотног образовања.

Студијски програм Социјални рад приликом организације догађаја на Факултету, као што је обиљежавање Међународног дана социјалног рада, Међународног дана људских права и стручног скупа Пострауматски стрес укључује и запослене у социјалним дјелатностима дајући им прилику да елаборирају нека питања и пренесу своја искуства и искуства својих организација.

Добра сарадња са установама социјалне заштите омогућава и провођење истраживања у овим установама како би се истраживале појаве у социјалном раду и социјалној политици како студената тако и наставника и сарадника.

2. Провођење самоевалуације

2.1. Тим за самоевалуацију

Одлуком декана ФПН БЛ број 08/3.460-20/17 од 11.04.2017. године формиран је тим за самоевалуацију студијског програма Социјални рад и израду извјештаја. У тиму је пет чланова и то:

1. проф. др Мира Ђук, руководилац студијског програма и руководилац тима,
2. проф. др Весна Шућур Јањетовић проф. наставник на студијском програму са најдужим искуством у раду на студијском програму,
3. доцент др Душко Трнинић, продекан за наставу на ФПН БЛ,
4. Владимир Томашевић, студент четврте године студијског програма Социјални рад и
5. Никола Доронтић, социјални радник запослен у ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука.

Тим је обављао задатке тимски и појединачно уз велику међусобну комуникацију и размјену. Активностима тима координирао је руководилац тима. Одлуке су се доносиле на састанцима тима. Припрему тима и обезбјеђење неопходне литературе како би се упознао поступак и циљеви самоевалуације обавио је доц. др Душко Трнинић, а сваки члан тима преузео је одговорност за прикупљање дијела података за самоевалуацију из документације и испитивање заинтересованих страна.

2.2. Поступак институционалне самоевалуације

На процесу самоевалуације званичне активности су започеле прије формирања тима, од почетка ове календарске године. Сам тим је радио више мјесеци. Прве активности обављене су на студијском програму и оне су обухватиле анализу промјена наставних планова и програма, анализу примјењености Глобалних стандарда за образовање и обуку у социјалном раду, прикупљање релевантне документације о развоју студијског програма, издавачкој дјелатности, кадровском развоју, усклађености са сличним програмима у окружењу, евалуацијама и слично. Друга група активности односила се на истраживање ставова заинтересованих страна о студијском програму, политици квалитета, оцјењивању студената и начинима побољшања студијског програма. Као најважније заинтересоване стране су одобрани студенти, дипломирани социјални радници који су завршили студиј Социјалног рада у Бањој Луци и руководиоци установа у којима се запошљавају социјални радници. За потребе овог истраживања на тиму за самоевалуацију конструисана су 3 (три) анкетна упитника. Први за испитивање ставова студената, други за испитивање ставова дипломираних социјалних радника који су завршили студиј и трећи за испитивање ставова руководиоца у којима су запослени дипломирани социјални радници. Упитници су садржавали питања о студијском програму, оствареним исходима учења, и потребама промјена. Прикупљање и обраду података урадио је тим за самоевалуацију. У истраживању ставова студената анкетирано је 65 студената треће и четврте године одабраних случајним узорком, што представља 22% укупног броја студената на студијском

програму у академској 2016/2017. години. У истраживању ставова дипломираних социјалних радника обухваћена су 74 свршена студента социјалног рада случајно одобрена која су прихватила да учествују у истраживању. Упитници су послати у организације гдје су запослени и на личне адресе. Упитнике је попунило око 18% свршених студената овог студијског програма. Упитник за руководиоце послат је у 45 центара за социјални рад, а попуњен је од стране 18 руководилаца.

Тим је на првом састанку кад се конституисао утврдио начин рада и дефинисао одговорности чланова тима. Кључне вриједности које је одредио су: доношење одлука на тиму, посвећеност задацима и временским роковима, остваривање комуникације и размјене сазнања непрекидно међу члановима тима у току индивидуалног рада, размјена података путем Е-маила, пуна координација рада од стране руководиоца тима, објективност у налазима и прихватање недостатака.

Тим се у свом раду и изради овог извјештаја руководио Законом о високом образовању, Статутом универзитета и факултета, Стандардима и смјерницама за обезбјеђивање квалитета у Европском простору високог образовања (ЕСГ), Квалификационим оквиром за високо образовање у Босни и Херцеговини, Стандардима и смјерницама за обезбјеђење квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Правилником о акредитацији високошколских установа и студијских програм, Одлуком о критеријумима за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини и Одлуком о допуни Одлуке о критеријумима за акредитацију високошколских установа у Босни и Херцеговини, Глобалним стандардима за образовање и обуку социјалних радника, Упутством о побољшању студијских програма на Универзитету у Бањпј Луци, Правилима студирања на првом и другом циклусу, другим актима и документима на Универзитету, факултету и студијском програму који обезбјеђују и помажу процес образовања и рада.

Очекивани циљеви самоевалуације су:

- Објективна и систематична провјера и оцјена система квалитета студијског програма и његове ефективности и ефикасности остваривања на Универзитету, Факултету и Студијском програму,
- Сагледавање остваривања циљева образовања на студијском програму,
- Сагледавање процеса развоја студијског програма и постигнутог нивоа,
- Практична провјера исхода учења и остварених компетенција код заинтересованих страна,
- Утврђивања степена усклађености наставног плана и програма са захтјевима праксе,
- Оцјена остваривање улога свих актера у образовању социјалних радника.

Процес самоевалуације у потпуности је остварен кроз добровољни рад свих чланова тима и уз подршку декана ФПН БЛ, продекана, секретара и стручних служби Факултета. Овај извјештај обухватио је све податке до којих је тим могао доћи садржане у документима које је користио и податке који су прикупљени у различитим процесима и активностима који су се одвијали на студијском програму последњих година.

3. Критеријуми

3.1. Развој и стратегија Универзитета у Бањој Луци, Факултета политичких наука и студијског програма Социјални рад

Универзитет у Бањој Луци своју стратегију развоја темељи на Стратегији развоја образовања Републике Српске за период 2016-2021. године (http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/PAO/Pages/Visoko_ obrazovanje.aspx) и успостављеним циљевима високог образовања у Закону о високом образовању. По усвајању ове стратегије, Универзитет у Бањој Луци приступио је изради своје стратегије развоја. Радни приједлог стратегије Универзитета у Бањој Луци за период 2017-2025 је у фази расправе по ННВ факултета.

Универзитет је за 2017. годину донио и оперативан програм рада којим је, у недостатку стратегије, идентификао и прецизирао кључне и приоритетне активности које треба да реализује у текућој години (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/ostali-akti>).

Стратешко планирање на нивоу ФПН БЛ није развијено.

Систем стратешког планирања на Универзитету и његовим организационим јединицама није довољно развијен. Универзитет има велика очекивања од стратешких докумената који су на нивоу РС (Стратегија развоја високог образовања и Закон о високом образовању), јер се ради о јавној служби од посебног друштвеног интереса и реално је да основне смјернице за свој развој добије од оснивача. Пошто процес стратешког планирања на нивоу РС касни, и Универзитет касни са усвајањем стратегије, а тиме и факултети немају основе за развој својих планова. Поред тога, у документима Универзитета, питања планирања рада у високообразовним установама нема значајно мјесто, што је у савременим условима велики недостатак у раду, јер несигурно и промјенљиво окружење снажно утиче на све процесе и структуре и од носиоца дјелатности захтјева праћење промјена и планирано суочавање са њима. У процесу акредитације, која је заснована на систему квалитета, поред стратегија квалитета, основно је развити стратешки приступ у управљању и донијети циљеве и стратегије развоја. Зато се и очекује од менаџмента Универзитета, али и Факултета да развију процедуре за стратешко планирање и донесу своје стратегије и оперативне планове, што би била кључна основа за евалуацију рада Универзитета, Факултета и студијских програма.

3.2. Управљање, унутрашње осигурање квалитета и култура квалитета

3.2.1. Организациона и управљачка структура Универзитета, Факултета и студијског програма

Универзитет у Бањој Луци је високошколска јавна установа која се бави наставно-научним, научно-истраживачким и умјетничким радом, организује и изводи академске и струковне студије у најмање пет различитих студијских програма, из најмање три области образовања: образовање; хуманистичке науке и умјетност; друштвене науке; природне науке; инжењерство, производне технологије и грађевинарство; пољопривреда, медицина, здравство и социјална заштита; услуге.

Организациона структура Универзитета прописана је Статутом Универзитета (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/statut>) и Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravilnici>). Универзитет је организован на начин да интегрише више организационих јединица које чине cjеловитост рада Универзитета. Организационе јединице су:

- Факултет,
- Академија умјетности,
- Институт.

Факултет је организациона јединица Универзитета која развија наставни и научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности. Академија умјетности је организациона јединица Универзитета која развија наставни рад, умјетничко стваралаштво и научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности у подручју умјетности. Институт је организациона јединица која изводи научно-истраживачки рад као основ своје дјелатности. У саставу Универзитета у Бањој Луци су: Академија умјетности, Архитектонско-грађевинско-геодетски факултет, Економски факултет, Електротехнички факултет, Машински факултет, Медицински факултет, Пољопривредни факултет, Правни факултет, Природно-математички факултет, Рударски факултет, Технолошки факултет, Факултет политичких наука, Факултет физичког васпитања и спорта, Филолошки факултет, Филозофски факултет, Шумарски факултет и Факултет за безбједност (члан 2 Статута). Организациона јединица је и Институт за генеричке студије. Организационе јединице немају статус правног лица и иступају у правном промету под називом Универзитета и под својим називом.

Орган управљања Универзитетом је Управни одбор. Највише академско тијело Универзитета је Сенат. Орган руковођења Универзитетом је ректор.

Надлежности Управног одбора регулисане су чланом 26 Статута Универзитета и оне обухватају:

- предлаже ректору Правилник о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста, по претходно прибављеном мишљењу факултета, академије и института;
- усваја акте из области материјално-финансијског пословања, рада и радних односа и друге опште акте из своје надлежности;

- даје мишљење на статут Универзитета и сагласност на статуте факултета/ академије и института, у складу са својим надлежностима;
- утврђује планове финансирања и развоја;
- утврђује приједлог Одлуке о висини школарине и других накнада, на приједлог Сената;
- доноси годишњи програм рада Универзитета, на приједлог Сената;
- доноси финансијски план и усваја годишњи обрачун;
- одлучује о међусобним односима са другим високошколским установама у земљи и иностранству;
- усмјерава, контролише и оцјењује рад ректора у домену финансијског пословања;
- подноси оснивачу најмање једанпут годишње извјештај о пословању Универзитета;
- доноси одлуку о формирању и укидању факултета, академија и института, на приједлог Сената;
- утврђује развојно-инвестициону политику Универзитета, факултета, академије и института, на приједлог Сената и ректора;
- одлучује у оквиру регистроване дјелатности о успостављању јавно-приватног партнерства, на приједлог Сената;
- одлучује о издвајању финансијских средстава за чланство у тијелима у области високог образовања у земљи и иностранству;
- даје претходну сагласност ректору за појединачно располагање средствима преко износа од 20.000 КМ, односно декану, тј. директору Института за располагање средствима преко износа од 6.000 КМ;
- води политику заштите животног стандарда запослених и студената на Универзитету;
- одлучује у другом степену по приговорима запослених на одлуке ректора и других органа и тијела Универзитета који су одлучивали у првом степену о правима, обавезама и одговорностима запослених из области радних односа;
- одлучује о другим питањима у оквиру својих надлежности одређених Законом, Статутом и другим актима.

Управни одбор има 9 (девет) чланова, и чине га: 4 (четири) представника из реда академског особља Универзитета, 1 (један) представник административног особља Универзитета, 1 (један) представник студената, 3 (три) представника које именује Влада Републике Српске.

Надлежности Сената су (члан 33 Статута):

- одлучује о питањима наставне, научне, умјетничке и стручне дјелатности Универзитета;
- доноси Статут Универзитета, уз претходно прибављено мишљење Управног одбора и сагласност Министарства просвјете и културе Републике Српске;
- усваја акта из домена академских питања;
- усваја наставне планове студијских програма првог, другог и трећег циклуса студија на приједлог наставно-научног, односно наставно-умјетничког вијећа факултета/академије;
- бира ректора и проректоре Универзитета;

- објављује конкурс за избор наставника и сарадника у складу са Правилником о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста и врши избор академског особља на приједлог вијећа факултета/академије;
- именује комисије у поступку стицања доктората наука;
- даје сагласност на извјештаје у поступку стицања научног звања доктора наука;
- додјељује почасна звања: професор емеритус и почасни доктор наука;
- предлаже Министарству просвјете и културе Републике Српске број студената за упис у прву годину студија;
- даје приједлог Управном одбору за оснивање и укидање факултета, академија и института на Универзитету;
- разматра и предлаже стратегију развоја академских активности Универзитета, укључујући и оснивање нових, односно дијелење, спајање или укидање постојећих студијских програма;
- утврђује одговорне наставнике и сараднике, прије почетка сваког семестра/триместра, на приједлог вијећа факултета/Академије;
- даје сагласност на статут факултета/Академије и Института, у складу са својим надлежностима;
- на приједлог вијећа факултета/Академије предлаже Управном одбору висину школарине и других накнада;
- утврђује приједлог о закључивању уговора са другим високошколским установама у земљи и иностранству, на приједлог вијећа факултета/академије и института и других заинтересованих субјеката;
- утврђује политику и поступке испитивања и оцјењивања академског успјеха студената;
- обезбјеђује примјену академских стандарда и утврђује правила студирања;
- утврђује и спроводи поступке оцјене и обезбјеђења квалитета наставних програма, наставе и услова рада;
- утврђује критеријуме за изједначавање образовања и програма стеченог по ранијим прописима са образовањем које се стиче у складу са Законом;
- усваја кодекс академске етике;
- одлучује у другом степену о искључењу студента са Универзитета;
- разматра стратегију заштите интелектуалне својине Универзитета и њеног коришћења;
- даје мишљења и приједлоге о свим другим питањима на захтјев ректора или Управног одбора;
- у складу са потребама високошколске установе, а на приједлог вијећа факултета/академије, доноси одлуку о продужетку радног ангажовања редовног професора за највише двије академске године;
- обавља и друге послове прописане Законом, овим Статутом и другим актима.

Сенат сачињавају: по један члан изабран из реда наставног особља са пуним радним временом, по правилу у звању редовног професора, сваког факултета, академије и института који имају статус организационе јединице; представници студената, и то најмање 20% од укупног броја чланова Сената; ректор и проректори Универзитета су чланови Сената по функцији.

Представнике студената сва три циклуса студија у Сенату бира Студентски парламент, по већ наведеној процедури. Чланове Сената из реда наставног особља бирају вијећа факултета/академије и института тајним гласањем, из реда стално запослених наставника са пуним радним временом. У структури Сената најмање 1/3 од укупног броја чланова чине редовни професори на Универзитету. Декани факултета и академије, односно директор института не могу бити чланови Сената. Сједнице Сената одржавају се мјесечно.

Ректор заступа и представља Универзитет. Ректор је одговоран за законитост рада и ефикасно пословање Универзитета. Надлежности ректора су:

- подношење приједлога Управном одбору који се односе на образовање и мисију Универзитета, при чему је дужан да узме у обзир препоруке и мишљење Сената;
- на приједлог декана, односно директора института, припрема годишње и друге финансијске планове и извјештаје које разматра Управни одбор;
- подношење извјештаја о финансијском пословању Универзитета;
- брига о реализацији финансијског плана;
- доношење одлука о коришћењу финансијских средстава до износа од 20.000КМ;
- друга питања утврђена Законом, Статутом или другим прописом, као и сва остала питања која нису стављена у надлежност других органа.

Ректора бира Сенат на основуведеног јавног конкурса примјењујући Правила поступка за избор ректора и проректора Универзитета у Бањој Луци (линк <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>).

Факултет политичких наука као организациона јединица Универзитета је надлежан за (члан 18 Статута ФПН БЛ):

- (1) научно-истраживачки рад;
- (2) наставу, испитивање и оцјењивање студената;
- (3) подношење приједлога Сенату о питањима која се односе на студијске програме и предмете који се реализују на Факултету, на сва три циклуса;
- (4) предлагање избора наставника и сарадника;
- (5) издавање јавних исправа;
- (6) кориштење имовине у складу са законом;
- (7) предлагање уређења унутрашње организације на Факултету;
- (8) предлагање оснивања правних лица чијим дјелатностима се повезују високо образовање, наука и пракса;
- (9) реализацију студијских програма и спровођење поступка израде и одбране завршних радова на сва три циклуса студија;
- (10) реализацију стручних пројеката из своје дјелатности;
- (11) правилно и сврсисходно кориштење средстава остварених у складу са законом;
- (12) обављање и других дјелатности за које испуњава услове, а одобрене су од стране Сената или Управног одбора, у оквиру њихове надлежности

Постојећа рганизација Универзитета је сложена, јер је Универзитет у Бањој Луци сложен систем који се састоји из низа дијелова – подсистема који су сами за себе системи и који као дио јединственог система морају имати висок ниво повезаности и међусобне комуникације. Ректорат, кога чине ректор и проректори са пратећим службама,

обезбјеђују повезивање и координацију. Било који елемент у систему ако не функционише или има проблема, то има утицаја на цјелокупни систем, односно Универзитет.

ФПН БЛ као подорганизација у Универзитету има своју организациону структуру. Она се успоставља и развија Статутом Факултета

(<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/StatutFPN.pdf>).

Основни елементи организационе структуре ФПН БЛ су Декан са продеканима, Наставно-научно вијеће, Студијски програми, Институт друштвених наука и Административна служба у којој се налазе студентска служба, протокол, библиотека, секретарски послови, рачунски центар, логистика и одржавање чистоће.

Шема организационе структуре Факултета политичких наука у Бањој Луци

Органи ФПН БЛ су: Наставно научно вијеће и Декан.

Факултет је Статутом предвидио образовање Колегија као стручног тијела ради разматрања појединих питања од значаја за рад Факултета. Чланови колегија су декан, продекани, секретар факултета, руководиоци и секретари студијских програма (члан 19 Статута).

Наставно-научно вијеће Факултета према члану 20 Статута обавља сљедеће послове:

- (1) доноси статут Факултета, као и друге опште акте;
- (2) даје мишљења и приједлоге Сенату о академским, научним и стручним питањима у складу са Статутом;
- (3) прати рад студената на Факултету;
- (4) предлаже ректору именовање и разрјешење декана, по процедури тајног гласања;

- (5) бира и разрјешава представника у Сенат по процедури тајног гласања;
- (6) формира вијећа студијских програма и одређује њихов састав и дјелокруг рада у складу са Статутом;
- (7) именује комисију у поступку израде завршног рада на другом циклусу студија;
- (8) предлаже Сенату број, као и критеријуме и поступак за упис студената на Факултет;
- (9) доноси одлуку о критеријумима за препис студената са других високошколских установа у складу са Законом;
- (10) обавља и друге послове прописане овим Статутом или другим општим актом.

Наставно-научно вијеће ФПН БЛ чине 6 (шест) представника сваког студијског програма који се изводи на Факултету, из реда наставника и сарадника који су стално запослени на Универзитету у Бањој Луци, са пуним радним временом и који изводе наставу на студијским програмима на Факултету и студенти Факултета у складу са Законом, с тим да је заступљеност студената 20% од укупног броја чланова Вијећа. Декан и продекани су чланови Вијећа по функцији. Избор студената у Вијеће врши се на Факултету, на начин прописан Статутом и општим актом који усваја Сенат. Сједнице ННВ сазива декан и одржавају се једном мјесечно.

Поступак сазивања, вођења, одлучивања и друга питања везана за одржавање сједница и рад Вијећа уређују се Пословником о раду, који доноси Наставно научно вијеће ФПН БЛ (<http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/poslovnici>).

Орган руковођења Факултетом је декан. Декана именује и разрјешава ректор на приједлог ННВ, из реда редовних, односно ванредних професора (члан 24 Статута ФПН БЛ). Декан је одговоран ННВ и органима Универзитета. Декан представља Факултет, одговоран је за законитост рада и има права и обавезе у складу са Законом, Статутом Универзитета и Статутом ФПН БЛ.

Послови декана су:

- (1) организује и руководи радом Факултета;
- (2) стара се о извршавању одлука и закључака органа Универзитета и Факултета;
- (3) обезбјеђује ефикасно, економично и цјелиходно кориштење средстава Факултета;
- (4) одлучује о кориштењу средстава Факултета до износа од 6.000 КМ, у складу са финансијским планом Факултета, а преко тог износа уз сагласност Управног одбора;
- (5) представља и заступа Факултет у складу са Законом, Статутом Универзитета, Статутом Факултета и другим актима;
- (6) предлаже развојне и финансијске планове Факултета ННВ и мјере за провођење истих;
- (7) даје мишљење у поступку утврђивања систематизације радних мјеста на Факултету коју заступа и представља;
- (8) сазива сједнице ННВ и истима предсједава;
- (9) разматра студентске захтјеве и рјешава их у оквиру својих надлежности;
- (10) доноси одлуку о престанку статуса студента;
- (11) одговоран је за организацију и извршавање наставно-научног процеса на Факултету;

- (12) доноси појединачне акте у складу са Статутом Универзитета, Статутом Факултета и другим општим актима;
- (13) развија и остварује сарадњу са установама и институцијама из дјелокруга рада утврђеног Статутом Универзитета и Статутом Факултета;
- (14) потписује уговоре са одговарајућим организационим јединицама других универзитета у земљи и иностранству, уз претходну сагласност Сената и Управног одбора, као и сву потребну документацију везану за научно-истраживачке пројекте у земљи и иностранству;
- (15) одлучује о правима, обавезама и одговорностима радника Универзитета који су распоређени на Факултет по овлашћењу добијеном од стране ректора;
- (16) предлаже ННВ кандидате за професоре;
- (17) обавља и друге послове прописане Законом, Статутом или другим актима.

Послови професора дефинисани су чланом 63. Статута Универзитета у Бањој Луци и чланом II-3. Правилника о унутрашњој организацији и систематизацији радних мјеста на Универзитету

(http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.Pravilnik_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistemizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf).

ФПН БЛ тренутно има два професора, једног професора за наставу и једног за научно – истраживачки рад.

Квалификован и ефикасан процес доношења одлука на Универзитету и Факултету захтјева поуздане и правовремене информације релевантне за одлуке које треба предузети. Да би омогућили органима одлучивања на свим нивоима (Управни одбор Универзитета, Сенат, ректор, ННВ Факултета, Вијеће студијског програма) доношење ефективних и ефикасних одлука, сви дијелови организационе структуре прикупљају све информације релевантне за сваку одређену одлуку. Те активности су обилато подржане од различитих служби које постоје на Универзитету и Факултету као што су студентска служба, служба за финансије, администрацију, правна служба итд.

За извођење студијског програма Социјални рад важне послове обавља и Вијеће студијског програма кога чине наставници и сарадници који учествују у извођењу наставе и вјежби на студијском програму, а налазе се у пуном радном односу на Факултету. Вијеће за студијски програм обавља сљедеће послове (члан 30 Статута ФПН БЛ):

- Предлаже ННВ одговорне наставнике и сараднике;
- Предлаже ангажовање гостујућих наставника;
- Предлаже комисије за изборе у звање, комисије за одбране дипломских радова, мастер радова и доктората, и комисије за пријемни испит;
- Врше анализу ефикасности рада студијских програма и студената и усвајају извјештаје о раду наставника и сарадника, као и пролазности и проходности студената на студијским програмима;
- Предлаже научно-истраживачке пројекте;
- Именује комисије за обављање послова из области квалитета наставе (евалуације);
- Усваја извјештаје о научно-истраживачким пројектима и публикацијама која се раде на одсјецима, укључујући и презентовање резултата;

- Разматра теме за израду дипломских, мастер/магистарских и докторских теза;
- Покреће поступке измјене наставних планова;
- Предлаже издавање уџбеника и друге литературе;
- Обавља самоевалуацију рада студијских програма на годишњем нивоу са препорукама за унапређење;
- Сваке године именују координаторе за квалитет испред студијских програма;
- Врши евидентирање, документовање (тонски и писани записници са сједница) и архивирање свих активности на одсјеку; Обавља послове везане за пријемни испит;
- Обезбјеђује информације за оглашавање на интернет порталу Факултета везане за студијске програме, студирање и студентске активности.

Сједнице Вијећа студијског програма сазива руководиоца и одржавају се једном мјесечно, по потреби и чешће.

Студијски програм према члану 30 Статута ФПН БЛ има руководиоца и секретара. Руководилац студијског програма се бира на период од 4 (четири) године, са могућношћу реизбора, из реда наставника запослених у пуном радном односу на Факултету. Руководилац студијског програма предлаже Вијеће студијског програма. Коначан приједлог за именовање руководиоца студијског програма усваја ННВ Факултета, док коначну одлуку о именовању руководиоца студијског програма доноси Сенат Универзитета.

Секретар студијског програма се у бира на период о једне године, са могућношћу реизбора, по правилу из реда сарадника запослених у пуном радном односу на Факултету. Одлуку о именовању секретара студијског програма доноси Вијеће студијског програма, на приједлог руководиоца студијског програма.

Надзор над радом Универзитета и свих његових дијелова обавља се на више начина:

1. Управни надзор над радом и законитошћу аката који се доносе на Универзитету обавља Министарство за просвјету и културу Владе РС (члан 141 Закона);
2. Инспекцијски надзор над примјеном Закона о високом образовању и подзаконских аката који произилазе из овог закона врши Дирекција за инспекцијске послове РС путем просвјетне инспекције (члан 142 Закона).

Поред законски установљеног надзора, надзор над радом организационих јединица Универзитета врши ректорат и Сенат који доносе све стручне одлуке. У процедури доношења одлука контролише се законитост, поступак и квалитет одлуке.

На ФПН БЛ декан у оквиру својих управљачких одговорности може предложити ННВ да формира радна тијела (комисије) која обрађују поједина питање и подносе извјештаје које усваја ННВ.

3.2.2. Систем за унапређење и осигурање квалитета

Систем квалитета успостављен је јединствено на Универзитету у Бањој Луци у којем су развијени интерни механизми за преиспитивање, доказивање и унапређивање квалитета свих студијских програма, наставе и услова рада, развоја људских ресурса и

свих других елемената који осигуравају остваривање циљева високог образовања и циљева образовања на студијским програмима. Систем квалитета је успостављен на основу Европских стандарда квалитета у високом образовању (ESG), Стандарда и смјерница за осигурање квалитета у високом образовању у Босни и Херцеговини, Критеријума за акредитацију високошколских установа, Закона о високом образовању и Уредбе о лиценцирању.

Систем квалитета на Универзитету институционално је уређен. Кључно тијело у систему квалитета је Комитет за осигурање квалитета (КОК). Њега успоставља Сенат Универзитета и задатак му је да припрема стратегије и политике квалитета и доставља их надлежним органима на усвајање. Састав КОК-а чине укупно 11 чланова од којих су 2 (два) представника студената (20%) Универзитета у Бањој Луци као и 2 (два) представника из реда привреде, 6 (шест) из реда академског особља и 1 (један) из реда администрације, што је регулисано Статутом (http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-broju-clanova-SP-i-izboru-studenata-u-NNV.pdf).

Административно и техничко тијело које обавља послове координације активности на осигурању квалитета са факултетима, прикупља, обрађује и анализира податке о осигурању квалитета и пружа техничку помоћ Комитету за квалитет је Канцеларија за осигурање квалитета (КоК). У Канцеларији је запослен и координатор за осигурање квалитета.

Факултети као организационе јединице Универзитета имају своје координаторе за квалитет који су и чланови Комитета за осигурање квалитета Универзитета.

За успостављање система квалитета проведено је низ активности које су резултирале успостављањем система и доношењем кључног документа „Систем квалитета“.

„Систем квалитета“ је припремљен од стране Комитета за осигурање квалитета Универзитета у Бањој Луци. Приједлог радне верзије документа „Систем квалитета“ прошао је јавну расправу по факултетским вијећима у чијим саставима осим академског особља учествују и студентски представници. Такође у саставу Сената гдје је усвојен „Систем квалитета“ учествује 20% чланова из реда студената или 6 (шест) представника од укупно 29 чланова Сената (<http://unibl.org/uploads/files/strane/Pratece-aktivnosti.pdf>)

3.2.3. Документи Универзитета у Бањој Луци за осигурање квалитета

Кључни стратешки документ који дефинише политику квалитета на Универзитету је „Систем квалитета“ који садржи:

- Стратегију за осигурање квалитета
- Процедуру за праћење и унапређење квалитета
- Обрасци за праћење показатеља квалитета.

Документ је усвојен на сједници Сената УНИБЛ дана 11.07.2012. године под бројем: 02/04-3.1867-116/12. „Систем квалитета“ се примјењује на свим организационим јединицама. Статутом Универзитета у члановима 152 до 159 дефинисан је начин обезбјеђења квалитета

у овој високошколској установи, као и начин доношења аката. Такође, начин доношења и усвајања овог и сличних докумената дефинисан је одредбама Статута Универзитета које прописују рад Сената и других органа (Стратегија осигурања квалитета Универзитета у Бањој Луци http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/STRATEGIJA-ZA-OSIGURANJE-KVALITETA.pdf) и

(http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf).

Универзитет у Бањој Луци донио је и процедуру којом је утврдио морална начела и начела професионалне етике у наставном, умјетничком и научноистраживачком раду, у циљу заштите достојанства професије, унапређења моралних вриједности и подизања свијести о одговорности свих чланова академске заједнице. То је Кодекс професионалне етике Универзитета у Бањој Луци.

(http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/Kodeks-profesionalne-etike.pdf).

Постојећи систем осигурања квалитета на Универзитету је на почетка свога развоја. Донесени документи у систему квалитета представљају добру основу за развој система. Међутим, и поред успостављених процедура за праћење квалитета, процес праћења је на почетку и сви актери у систему не остварују своје улоге и задатке. Више активности посвећено је учешћу студената у оцјени, односно годишњим евалуацијама наставног процеса од стране студената, али и то није системска и континуирана активност. Други одлици евалуације су неразвијени. Практично интерна провјера система не функционише. Има добрих примјера учешћа заинтересованих страна у евалуацији, али то није системска пракса.

Рад Комитета за осигурање квалитета у организационим јединицама је невидљив. Тако на примјер на нашем Факултету, осим студентских оцјена, није забиљежена ни једна активност координатора за осигурање квалитета на иницирању реализације задатака из Стратегија за осигурање квалитета. Такође, није било никаквих мјера у отклањању било каквих неправилности које су уочене у раду, а везане су за систем квалитета, учења на примјерима добре праксе и искуствима других и слично.

Сложен систем Универзитета захтјева и друге системе управљања квалитетом. Стандардизација организационих и радних процеса била би врло значајна у отклањању проблема у координацији, јединственом дјеловању у свим организационим јединицама, процесу управљања, побољшању планирања, функцији контроле итд. Зато се препоручује увођење система квалитета ИСО 9001.

3.2.4. Комитет за осигурање квалитета

Статут Универзитета у члану 153 и 154 дефинише формирање Комитета за обезбјеђење квалитета Универзитета и његов састав и надлежности (КОК). КОК спроводи поступак самовредновања, континуираног праћења, обезбјеђења и унапређења. КОК-ом предсједава проректор за наставу и студентска питања, а чине га представници академског особља који имају искуства у области обезбјеђења квалитета и долазе из различитих организационих јединица Универзитета. КОК у свом саставу има најмање 20% представника студената и најмање 20% представника из реда спољних партнера. КОК је

задужен за припремање стратегије и политике Универзитета из области обезбјеђења квалитета и формирање приједлога ректору и Сенату за коначно усвајање. Задатак КОК-а је прављење краткорочних и дугорочних планова за побољшавање квалитета и надгледање и координацију процедуре везане за ово питање. КОК-у у његовом раду помаже и универзитетска канцеларија за обезбјеђење квалитета, која ће пружати адекватну административну и техничку подршку у раду на обезбјеђењу квалитета, те координатори за обезбјеђење квалитета на организационим јединицама Универзитета (линк: http://unibl.org/uploads/files/strane/statut/1.STATUT_UNIBL_2012.pdf и <http://unibl.org/uploads/files/strane/Pratece-aktivnosti.pdf>).

3.2.5. Учешће студената у систему унутрашњег осигурања квалитета

Једно од основних права студената дефинисано Законом о високом образовању, (члан 103) је право на учествовање у осигурању квалитета високошколске установе.

Учешће студената у систему обезбјеђења квалитета обезбјеђено је на сва три нивоа (Универзитет, ФПН БЛ и студијски програм) кроз:

а) чланство у КОК-у које је дефинисано чланом 154 Статута Универзитета и чланство у Сенату (члан 34 Статута Универзитета),
(http://unibl.org/uploads/files/strane/statut/1.STATUT_UNIBL_2012.pdf).

б) чланством у Наставно научним вијећима Факултета (члан 21 Статута)
(<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/dokumenti>).

Правилником о начину избора и броју чланова студентског парламента у наставно научном вијећу факултета дефинише се избор представника студената у ННВ факултета и цјелокупни поступак избора који у потпуности испуњава демократске изборне стандарде.

(http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/Pravilnik-o-nacinu-izbora-i-broju-clanova-SP-i-izboru-studenata-u-NNV.pdf).

в) годишњом евалуацијом наставног процеса која се од 2008. године редовно изводи у свим организационим јединицама Универзитета.

(Правилник о анкетирању студената о квалитету наставног процеса
(http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/27.Pavilnik_o_anketiranju_studenata.pdf).

г) активном интеракцијом са наставницима и сарадницима у вријеме расправа о значајним питањима студијских програма и остваривања права студената за вријеме предавања и вјежби, као и организовањем планираних расправа (групни рад, проблемске радионице, студије случаја, стручна пракса, стучни радови, истраживања, организовање догађаја, студентска размјена итд.).

На студијском програму Социјални рад проводе се анализе постојећих програма и појединих елемената програма приликом измјена наставних програма и у другим ситуацијама када се желе унаприједити постојећи облици рада на појединим предметима или циклусима.

д) евалуацијом рада које проводе студијски програми у циљу прикупљања мишљења студената о наставном плану и програму, политици факултета према студентима, учешћу студената, оцјењивању рада студената итд. Студијски програм социјални рад у току 2017. године провео је истраживање ставова студената (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

г) путем студентских организација, њиховим организовањем и дјеловањем. Чланом 59 тачка 8 Статута ФПН БЛ установљено је право на организовање студената. На овом факултету организоване су и дјелују двије организације студената: Унија студената и Студентски парламент.

Улога студената у управљању на свим нивоима, систему унутрашњег осигурања квалитета је правно утемељена и даје основа за активну и запажену улогу. Мишљење студената на студијском програму Социјални рад само дјелично прихвата ову чињеницу, јер 32% анкетираних сматра да студенти не партиципирају у вођењу политике ФПЛ БЛ, а 51% анкетираних сматра да је учешће студената понекад, углавном кроз дјеловање студентских организација.

Слични су ставови и око учешћа студената у доношењу одлука, јер 34% анкетираних сматра да студенти не учествују у доношењу одлука, а 40% да се ради о повременом учешћу углавном пред изборе, у случају доношења важних одлука за Факултет и студијски програм. Наставно научно вијеће факултета се препознаје као кључно мјесто за учешће у доношењу одлука.

Студенти су подијељеног мишљења да ли се на ФПН БЛ подстиче ангажованост студената, јер 54% анкетираних сматра да се подстиче, углавном ангажованост професора кроз наставу, радове, семинаре, а 46% да се не подстиче.

Факултет проводи активности које треба да допринесе мотивисаности студената за учешће: обезбиједио је простор и услове за рад студентских организација, врши консултације поводом важних догађаја, подржава њихове пројекте, издања, организацију догађаја, повезивање са другим студентима социјалног рада из окружења и слично, али то још увијек није довољно за потпунију и већу ангажованост студената.

3.3. Процедуре за осигурање квалитета студијског програма Социјални рад

Закон о високом образовању Републике Српске дефинисао је образовну и научну улогу Универзитета у Бањој Луци, у складу са циљевима високог образовања. Мисија Универзитета у Бањој Луци је да постигне изврсност у својим напорима и да припреми своје дипломце не само да обављају своје професије у одговарајућим областима, већ и да учествују као вриједан и корисни члан друштва са друштвеном савјешћу и одговорношћу у националним и међународним питањима. ФПН БЛ и сви његови програми једнако су посвећени унапређењу знања кроз одличну наставу, истраживање и постдипломско образовање и преузели су на себе дио одговорности за реализацију мисије Универзитета у области друштвених наука.

3.3.1. Назив и циљеви студијског програма

Један од четири студијска програма на ФПН БЛ је студијски програм Социјални рад, Историја и организација овог студијског програма изложени су у поглављу 1.3. Општи циљеви студијског програма Социјални рад дефинисани су у Елаборату о студијском програму са наставним планом (<http://fpn.unibl.org/index.php/osnovne-studije/studijски-programi/socijalni-rad>).

Концепција студија усклађена је са највишим европским и свјетским стандардима оспособљавања студената за рад у области социјалног рада. Циљеви образовања социјалних радника произилазе из циљева високог образовања и циљева социјалног рада. Основни циљ високог образовања је „стицање, развијање, заштита и преношење знања и способности посредством наставе и научно истраживачког рада с циљем доприноса развоја способности појединаца и друштва“ (члан 4 Закона о високом образовању). Овај циљ је садржан у циљевима образовања социјалних радника, а то су:

1. Стицање професионалних компетенција социјалног радника у реализацији своје професионалне улоге, сврхе и метода рада;
2. Оспособљавање студената за адекватан избор и примјену метода рада којим ће се остварити професионални задаци и циљеви, у односу на препознате и идентификоване проблеме са којим се суочава у своме раду у свим областима гдје се запошљавају социјални радници;
3. Обучавање студената првог циклуса за истраживање природе структуриране праксе – процеса социјалног рада – и разматрање њеног односа према теорији социјалног рада;
4. Стицање услова за даље школовање и стручно усавршавање.

Циљеви образовања социјалних радника морају произићи из циљева социјалног рада. Општи циљ социјалног рада је помоћ и подршка појединцима, групама и заједници у активирању њихових снага и могућности и осигуравање заштите и бриге у сврху подизања квалитета живота. Интервенције социјалног рада су подржавајуће, развојне, заштитне, превентивне и терапијске и зато укључују теоријска и практична знања и вјештине које се стичу у процесу високог образовања. Социјални радници морају бити образовани за научна истраживања структуриране праксе, односно процеса социјалног рада и његове утемељености на теорији како би је стално унапређивали и развијали, што је укључено у циљеве образовања. Широко заступљене методе рада и проучавања праксе директно утичу на когнитивни и емоционални развој студената и оснажују њихове капацитете за започињање праксе социјалног рада са појединцем, групама и/или заједницама.

Образовање социјалних радника има и за циљ успостављање система који омогућава стицање услова за даље школовање и усавршавање, односно дипломци ће имати основе за животно учење и они ће моћи наставити да развијају своје знање и вештине након дипломирања.

Циљеви одражавају и потребу за уважавање вриједности и етичких принципа професије који су разрађени кроз садржаје појединих предмета програма.

Социјални рад по свом основном одређењу садржи промјену, односно он „промовише социјалне промјене и рјешавање проблема“ чиме утиче на шире друштвене циљеве, а то је повећање благостања свих људи. Зато су циљеви образовања социјалних радника садржани и у општим циљевима високог образовања (развој способности појединца и друштва).

Остваривање циљева студијског програма повезано је са политиком квалитета кроз:

- Опређљеност за континуирани раст и развој,
- Оспособљавање властитог кадровског потенцијала из социјалног рада и њихово перманентно стручно и научно оспособљавање,
- Континуирано унапређење сарадње са праксом и свим заинтересованим странама,
- Свођењем свих облика жалби на минимум,
- Испитивањем и мјерењем задовољства студената,
- Инвестирањем у издавачку дјелатност студијског програма,
- Инвестирањем у развој информационог система, опрему и библиотекарски фонд.

Образовни циљеви студијског програма укључују и остварују четири препоруке Савјета Европе у вези са сврхом високог образовања (припрема студената за активно учешће у друштву, припрема за њихове будуће каријере – допринос њиховој запошљивости, подршку личном развоју и стварање широке напредне базе знања и стимулсање истраживачког рада и иновација – укључивање студената у пројекте, израде патената, такмичења итд.

Студенти социјалног рада који су завршили основно високо образовање из социјалног рада у циљевима образовања подједнако дају значај оспособљавању за практичан социјални рад и оспособљавању за истраживачки научни рад (41%), 43% предност даје оспособљавању за практичан рад, а 8% предност даје научно истраживачком раду. Мањи број анкетираних (8%) има потребу да на други начин интерпретира циљеве сматрајући да је циљ високог образовања социјалних радника стицање теоријских знања и упознавање послова социјалног радника и упознавање са струком.

Документи који говоре о планирању и остваривању циљева су: Програм студијског програма вијећа (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>), Програмска дјелатност руководиоца студијског програма, (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>), као и наставним плановима који садрже и елаборате (<http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>).

Остваривост циљева студијског програма доказује се бројем заинтересованих за упис на студијски програм, бројем студената који студирају студијски програм, бројем дипломираних студената социјалног рада, бројем студената другог циклуса студирања и бројем магистара социјалног рада, бројем доктораната и доктора наука који су то звање стекли на студијском програму (Табеле 6 и 7).

Остваривање циљева провјерава се и кроз ставове заинтересованих страна (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

3.3.2. Исходи учења

Да би се остварили дефинисани циљеви неопходно је да током студија студенти добију основна знања из социјалног рада и социјалне политике, као и из других друштвених и хуманистичких наука (социологије, политикологије, психологије, педагогије, права, филозофије), специјализована и уско специјализована знања из теорије и методологије социјалног рада, подручја социјалног рада и социјалне политике.

Исходи учења студијског програма Социјални рад дефинисани су у Наставном плану и програму за студијски програм, а за сваки предмет појединачно у силабусима предмета. Исходи учења садрже очекивања шта студент по завршетку студијског програма, односно програма сваког појединачног предмета треба да зна, односно шта треба показати као знање након завршетка процеса учења. Постизање исхода учења се верификује кроз процес полагања испита на сваком предмету.

Исходи учења усклађени су са циљевима високошколског образовања и Глобалним стандардима за образовање у социјалном раду, према којима би сваки студент требао да:

- Усвоји знања о људском понашању и социјалном окружењу с посебним нагласком на интеракцију појединац-у-окружењу, развој током животног вијека, интеракцију између биолошких, психолошких, социо-културалних и културалних фактора који обликују људски развој и понашање;
- Стекне знање о социјалној политици заједнице;
- Стекне знања и вјештине потребне за процјену и дјеловање на микро, мезо и макро нивоу с циљем предузимања развојних, заштитних, превентивних и/или терапеутских интервенција;
- Усвоји критичко разумијевање социјалног рада као професије;
- Усвоји критичко разумијевање развоја социјалног рада у одређеној средини;
- Усвоји критичко разумијевање утицаја социо-структуралне неједнакости, дискриминације, друштвене и економске неправде на људско функционисање и развој;
- Примјењује вриједности, етичка начела, знања и вјештина у препознавању, суочавању и супротстављању неједнакости, социјалној, политичкој и економској неправди; и
- Стекне знање и вјештине примјене истраживања у социјалном раду, укључујући етичко кориштење и критичко промишљање истраживања у пракси.

(Глобални стандарди за образовање у социјалном раду (Global standards for the education and training of the social work profession), на http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_65044-3.pdf).

Генерички дескриптори студија социјалног рада првог циклуса према исходима учења одређују способност свршених студената да:

- Усвоје и разумију основна научна и стручна знања из теорија социјалног рада, основних методских поступака у социјалном раду (рад са појединцем, групом и у заједници), социјалне политике и њених подручја, као и из политиколошких,

социолошких, психолошких, педагошких и правних дисциплина које су релевантне за социјални рад;

- Стекну знање и вјештине обавезном практичном наставом коју обављају у установама социјалне заштите, невладиним организацијама, здравственим установама, образовним институцијама и органима јавне управе;
- Могу примјенити стечено знање и разумијевање показујући професионални приступ у раду и струци и стечене компетенције;
- Буду способни да прикупљају податке и анализирају савремене токове социјалног рада и социјалне политике у постојећем друштвеном контексту и да разумију њихову међусобну повезаност и утицај;
- Могу успостављати комуникацију унутар и са окружењем социјалног рада и преносити информације, идеје, проблеме и рјешења стручној јавности;
- Изграде вјештине учења које су им неопходне за даље формално образовање и цјеложивотно учење.

Генеричке способности студената претпостављају:

- а) Способност анализе (идентификација друштвено политичког контекста у коме дјелује социјални рад и утицаја интеракције социјалних, економских, културних, вриједносних, политичких, психолошких и других обиљежја; дефинисање претпоставки и циљева за рјешавање проблема и идентификација неопходних ресурса за рјешавање проблема);
- б) Способност избора (развој и вредновање критеријума, идентификовање алтернатива, избор алтернативе, формирање професионалног мишљења, доношење одлука, идентификовање утицајних фактора и могућих ризика, способност аргументовања и одбране одлуке и
- в) Способност организације и реализације (планирање и организација послова, управљање ресурсима, координација, доношење одлука, разумијевање и свјесност, управљање сопственим обимом посла).

Кључне предметно стручне компетенције су:

- Познавање историје, теорија и метода социјалног рада и социјалне политике,
- Показивање знања на систематичан, разумљив и повезан начин,
- Праћење промјена и укључивање нових стручних знања и приступа,
- Разумијевање односа социјалног рада и других научним области са којима је повезан и дјелује,
- Разумијевање контекста праксе социјалног рада на локалном, националном и међународном нивоу,
- Примјена знања о људском понашању у социјалном окружењу како би се умањиле и отклањале социјалне баријере, неједнакости и неправде,
- Примјена критичке анализе проблема,
- Примјена законодавног оквира, метода и техника социјалног рада и социјалне политике,
- Примјена резултата истраживања, тумачење резултата и предузимање истраживања.

Кључне генеричке компетенције:

- Основно знање социјалног рада и социјалне политике,
- Способност самосталног рада,
- Вјештине комуникације,
- Способност дјеловања у складу са знањем, вриједностима и етиком социјалног рада,
- Способност примјене и преноса знања и принципа етичке праксе у различитим подручјима социјалног рада,
- Способност тимског рада, посебно у интердисциплинарним тимовима,
- Способност за био-психо-социјалну процјену различитих група клијената,
- Способност употребе адекватних комуникацијских вјештина са припадницима различитих културних група,
- Способност заступања права маргинализованих и социјално искључених,
- Способност прикупљања информација из различитих извора и селективне употребе извора и информација,
- Способност дјеловања у кризним ситуацијама,
- Истраживачке способности,
- Способност да учи,
- Основне компјутерске вјештине,
- Основно знање страног језика.

(Линк: <http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>)

Студент по завршетку студија стиче квалификацију у складу са циљевима студијског програма. Битно је нагласити 3 (три) сегмента кроз која се показује усклађеност стечене квалификације са циљевима студијског програма, а они се односе на: положене испите, постизање исхода учења, обављање праксе социјалног рада и израда и одбрана дипломског рада.

Најбоље показатеље остваривости исхода учења, а тиме и циљева налазимо у ставовима дипломираних социјалних радника који су образовани по овом студијском програму и започели су своју професионалну каријеру. Истраживање које је спроведено у 2017. години садржи ставове 74 дипломирана социјална радника (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

1. По њиховом мишљењу теоријско образовање на студијском програму обезбиједило им је фундаментална знања из теорија социјалног рада и правних, социолошких, психолошких, педагошких и других теорија употпуности код 88% анкетираних, дјелимично код 5% анкетираних, а 7% није задовољно са добијеним теоријским знањем.

2. Разумијевање теорије и повезивање теорије са праксом по завршетку студија у стању је 58% анкетираних, дјелимично 41%, а само 1% није у стању.

3. Знања и развој вјештина из методских поступака (социјални рад са појединцем, групом и у заједници) добијена у процесу образовања су довољна за 74% анкетираних, а нису довољна за 26%.

4. Добијено образовање и оспособљавање за непосредни социјални рад са корисницима који имају различите тешкоће и потребе на студијском програму је довољно за рад мисли 64% анкетираних, није довољно став је 15% анкетираних, а дјелимично довољно став је 21% анкетираних.

5. Обученост за практичан рад у садашњем контексту према мишљењу анкетираних није на високом нивоу, јер само 37% сматра да је потпуно обучено, 47% је мишљења да је дјелимично обучено највише за рад са појединцем и за остваривање социјалне заштите, а 16% сматра да је слабо обучено, нарочито за савјетодавни рад, за рад са дјецом и породицом, социјални рад са малољетним деликвентима и за комуникацију са корисником. Овим резултатитима треба придодати и ставове студената социјалног рада који су у 68% случајева изјавили да план и програм који се до сада релизовао нема довољно праксе и да постојећи наставни план не омогућава стицање основних знања из савременог друштвеног контекста (52% анкетираних).

6. Вјештине комуникације су од изузетног значаја социјалним радницима и у програмима свих предмета посебна пажња се посвећује том питању, тако да 83% анкетираних сматра да је студирање социјалног рада побољшало њихове вјештине комуникације, 16% мисли да јесте, али дјелимично, а само 15 има негативан став.

7. Најслабије остварени циљеви су у образовању за аналитичко истраживачки рад. Готово половина анкетираних (46%) сматра да се у току студија нису оспособили за аналитичко – истраживачки рад, 20% је мишљења да су се дјелимично оспособили, а једна трећина (34%) осјећа се сигурно и на том пољу и сматра да су довољно оспособљени за ове послове. Ово сазнање је у непосредној вези и са стањем у пракси у области истраживачког рада, јер врло мало практичара спроводи истраживања и објављује резултате спроведених истраживања, тако да су многе појаве у потпуности не истражене. И студенти социјалног рада приликом оцјењивања садржаја наставног плана у 54% случаја су се изјаснили да постојећи наставни план не омогућава стицање основних знања из истраживачког рада.

8. Један од циљева високог образовања у социјалном раду је и стицање услова за даље школовање и стручно усавршавање. Велика већина анкетираних (85%) сматра да је образовање социјалних радника на првом циклусу довољна основа за наставак формалног образовања из социјалног рада, док је 15% супротног мишљења.

О остваривању планираних исхода учења на студијском програму Социјални рад говоре и подаци добијени истраживањем ставова руководиоца установа у којим се запошљавају социјални радници. Анкетни упитник је упућен на адресе 45, односно свих руководиоца центара за социјални рад. На упитник је одговорило 18 руководиоца или 40%, док остали нису узели учешће правдајући то различитим околностима: нису запослили ни једног социјалног радника или немају запосленог ни једног социјалног

радника који је студије завршио на ФПН БЛ, нови су у послу и не могу давати било какве оцјене и одсутни су.

Резултати истраживања показали су да руководиоци у установама у којима су запослени дипломирани социјални радници образовани на студијском програму Социјални рад оцјењују да они имају довољно знања за обављање послова социјалног рада (100%), што је основни циљ образовања, да су стекли потребне вјештине за рад у установама (83%), односно да су потпуно (44%) или дјелимично (56%) оспособљени за практичан рад. Комуникацијске вјештине за социјални рад са појединцима, групама и у заједници, по мишљењу анкетираних социјални радници су стекли у образовању у 56% случајева, или дјелимично стекли у 44% случаја. Оспособљеност за тимски рад је дјелимична (61%) и потпуна (39%).

Ставови руководиоца, као и код дипломираних социјалних радника, су да је најмања оспособљеност за научно истраживачки рад (потпуно су оспособљени 17%, дјелимично су оспособљени 22% и нису оспособљени 61%). Усклађеност образовања на студијском програму са промјенама у пракси постоји по мишљењу руководиоца (67%), односно образовање спорадично прати промјене мисли 33% анкетираних.

Резултати истраживања ставова руководиоца установа гдје се запошљавају социјални радници, као и самих социјалних радника говоре нам да стечене квалификације реално одсликавају стечена знања, јер сами свршени студенти оцјењују да су оспособљени за рад као и њихови руководиоци, односно да су у току образовања стекли професионалне компетенције за реализацију своје професионалне улоге, за адекватан избор и примјену метода рада којим ће се остварити професионални задаци и циљеви, за истраживање природе структуриране праксе – процеса социјалног рада – и разматрање њеног односа према теорији социјалног рада и за стицање услова за даље школовање и стручно усавршавање.

Резултати истраживања указали су и на надовољно развијене тачке у развоју студијског програма које су одговорни на студијском програму препознали и прије овог истраживања и због тога покретали измјене наставног плана и програма већ два пута. У иновирани план и програм укључене су промјене које одговарају на неке ставове и потребе дипломираних социјалних радника, односно које треба да повећају остваривост исхода учења. То су: увођење предмета који се бави оспособљавањем за савјетодавни рад, повећавање броја предмета из подручја социјалног рада (рад са малољетним деликвентима, са породицом, повећање сати праксе, повезивање теорије са праксом и слично. Побољшања нису извршена у подручју веће оспособљености за област научно истраживачког рада, што представља обавезу за студијски програм и зашто се морају развити мјере које ће побољшати обим и квалитет садржаја из методологије научног истраживања, израде научног рада и истраживања у социјалном раду и социјалној политици.

3.3.3. Процедуре за предлагање, прихватање, праћење и провођење студијских програма Социјални рад

Документи којима се регулише процедура доношења и измјена студијских програма као и којима се дефинише учешће студената и заинтересованих страна у изради наставног плана и програма су:

1. Закон о високом образовању

(http://unibl-test.etf.rs/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/zakon-o-visokom-obrazovanju.pdf).

2. Статут Универзитета

(http://unibl.org/uploads/files/strane/statut/1.STATUT_UNIBL_2012.pdf)

3. Статут Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци

(<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/StatutFPN.pdf>).

4. Упутство за израду и побољшање студијских програма, стр. 16,

(http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/11.Uputstvo-za-izradu-i-poboljsanje-SP.pdf). Овим упутством се дефинише:

- начин усвајања, развоја и ревидирања студијских програма,
- садржај студијског програма, излазне квалификације и исходи учења као и њихова веза,
- везу са Квалификацијским оквиром Европског простора високог образовања,
- учешће интерних и екстерних заинтересованих страна у изради и побољшању студијских програма,
- оптерећење студената помоћу ЕЦТС бодова итд.

5. Правила студирања на првом и другом циклусу студија

(http://unibl.org/uploads/files/strane/pravila/1.Pravila_studiranja_na_I_i_II%20ciklusu_studija.pdf)

6. Правилник о ванредном студију Универзитета у Бањој Луци

(http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/23.Pravilnik_o_vanrednom_studiju.pdf).

7. Магна карта: Magna Charta Universitatum;

8. Болоњска декларација: The European Higher Education Area Joint Declaration of the European Ministers of Education convened in Bologna on the 19th of June 1999;

9. Прашки комунике: Towards the European Higher Education Area – Communique of the meeting of European ministers in charge of higher Education in Prague on 19th of May 2001;

10. Сорбонска декларација: Joint declaration on harmonisation of the architecture of the European higher education system (Sorbone, Paris, 25th of May, 1998);

11. Изјава из Саламанке: Message from the Salamanca Convention of European Higher Education Institutions;

12. Оквир за високоакадемске квалификације у Босни и Херцеговини: Bosnia and Herzegovina (BiH) higher education qualification framework;

13. Оквир квалификација у европском простору високог образовања (QF EHEA);
14. Европски оквир квалификација за цијеложивотно учење (EQF);
15. Конвенција о признавању квалификација у области високог образовања у европском региону (Лисабонска конвенција);
16. Стандарди и смјернице за осигурање квалитета у европском простору високог образовања (ESG);
17. Правилник о начину избора и броју чланова студентског парламента (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/21.Pравилник_o_nacinu_izbora_i_broju_clanov_astudentskog_parlamenta.pdf);
18. Пословник о раду Наставно научног вијећа на ФПН БЛ (<http://fpn.unibl.org/attachments/article/30/Poslovnik%20o%20radu%20NNV.pdf>)

Поред наведених докумената за социјални рад је изузетно важан и документ

19. Глобални стандарди за образовање у социјалном раду (Global standards for the education and training of the social work profession), (http://cdn.ifsw.org/assets/ifsw_65044-3.pdf).

3.3.4. Процес развоја студијског програма Социјални рад

Примјена процедура које регулишу начин усвајања студијских програма је обавеза свих актера на Факултету и студијском програму који учествују у њиховом развоју. Студијски програм Социјални рад се развија у оквиру наведених процедура у динамичној, интерактивној и интердисциплинарној активности наставника и сарадника социјалног рада, наставника и сарадника из других научних области који учествују у реализацији програм, студената, свршених студената социјалног рада и представника организација у којима се запошљавају социјални радници и њиховог струковног удружења. Све заинтересоване стране у оквиру својих надлежности и одговорности, дају допринос у развоју студијског програма руковођени циљем да се оствари потребни квалитет у образовању дипломираних студената социјалног рада.

Процес развоја студијског програма је сљедећи:

Вијеће студијског програма одговорност за израду приједлога наставног плана и програма делегира на тим кога чине наставници и сарадници из научног поља Социјални рад. Подлога раду тима јесу приједлози добијени од других заинтересованих страна (студената, практичара, наставника и сарадника), промјене у политичком и правном оквиру дјеловања социјалног рада, упутства декана, ректора и других тијела Универзитета, развојна предвиђања, угледни планови студијских програма социјалног рада са других универзитета, Глобални стандарди за образовање у социјалном раду, препоруке Европске асоцијације школа социјалног рада (чије смо чланице од 2010. године), етичка начела и вриједности социјалног рада, захтјеви струковног удружења итд. Тим усаглашава различите приједлоге и установљава нацрт наставног плана који

разматра и усваја Вијеће студијског програма. Усвојени нацрт се доставља ННВ ФПН БЛ, које, на основу разматрања утврђује коначан приједлог и доставља га Сенату Универзитета у Бањој Луци на усвајање. Усвојени студијски програм Универзитет прослеђује Министарству просвете и културе на лиценцирање. У случају потребе за корекцијама, понавља се претходно извршени корак. По истом поступку се врше и измјене студијског програма.

Наставни програм за појединачни предмет утврђује предметни наставник у виду скице на основу расправа са експертима из тог подручја, програма предмета на развијенијим универзитетима, савремене литературе и искустава из реалних процеса рада. Нацрт наставног програма за све предмете разматра се заједно са разматрањем студијског програма са становишта преклапања садржаја са другим предметима, међузависности и међуусловљености материје и квалитета приједлога. Пракса која се тек у неколико посљедњих година његује (а није био случај ранијих година), односи се на консултације одговорних наставника и сарадника на предметима у оквиру ужих научних области, као и са наставницима из других научних поља који предају студентима социјалног рада, током процеса израде силабуса, а у циљу дефинисања и постизања најбољих исхода учења у оквиру сваког од предмета предвиђеног наставним планом и програмом. Вијеће студијског програма утврђује нацрт програма свих предмета и доставља га Наставно научно вијећу Факултета које утврђује приједлог, разматра га и усваја и доставља Сенату Универзитета на одлучивање.

Поштујући наведену процедуру у изради наставних планова и програма, први Наставни план и програм Студијског програма Социјални рад лиценциран је 2000. године. Измјене и допуне извршене су преласком на „Болоњски систем високог образовања“ 2006. године. Овај Наставни план и програм подразумевао је студије у трајању од 3 академске године (180 ECTS бодова), и студије на другом циклусу студија у трајању од 2 академске године. Други циклус (мастер студије) није никада лиценциран по овом принципу, јер се дошло до закључка да основне студије (први циклус) не задовољавају потребе праксе социјалног рада образовањем социјалних радника у трогодишњем трајању. Нови Наставни план и програм социјалног рада лиценциран је 2010. године и представља допуну Наставни плана и програма из 2006. године, тако да су студије враћене на студирање у трајању од 4 академске године и лиценциран је други циклус студија (мастер студије) у трајању од 1 (једне) академске године. Кадровско оснаживање (избори у звање доцента у научној области социјалног рада) доводи до могућности ревидирања Наставни плана и програма и измјена које су услиједиле 2013. године, Посљедња ревизија, подстакнута новим кадровским напредовањима и изборима у звање наставника који су имали богато практично искуство и остварили високе резултате у пракси социјалног рада, доводи до поновног усавршавања студијског програма и унапређења у смислу усклађивања са високим Глобалним стандардима образовања социјалних радника (усвојених на Генералној скупштини Међународне асоцијације социјалних радника – IFSW, 2004. године, подржаних од стране Европске асоцијације школа социјалног рада), те лиценцирања новог Наставни плана и програма 2016. године. Студенти социјалног рада почињу студирати по овом Наставном плану и програму од академске 2017/2018. године.

Од свог оснивања 2000. године до 2011. године студијски програм Социјални рад је у отпуности зависио од гостујућих професора одговорних за предмете из научног поља социјалног рада. Извођење наставе и испита из осталих предмета из сродних наука (социологије, психологије, права и др.) обезбјеђивали су се ангажовањем наставника у оквиру Универзитета у Бањој Луци. Током година, јачали су се капацитети асистената и виших асистената и повећано је ангажовање стручних радника у области социјалног рада у пракси који су се и академски развијали, што су предуслови развоја властитог академског особља студијског програма, тако да у 2017. години, студијски програм Социјални рад располаже са 3 (три) ванредна професора, 3 (три) доцента, 3 (три) виша асистента и ослања се на само 2 (два) гостујућа професора у научном пољу социјалног рада. Током поменутих ревизија и измјена Наставног плана и програма, константно се повећавао број предмета из научне области социјалног рада, а смањивао број предмета из сродних наука, водећи рачуна о потреби да студенти добију знања из сродних наука релевантних за професију социјалног рада.

3.3.5. Садржај студијског програма Социјални рад, излазне квалификације, релације са политикама, циљевима и стратегијама ВШУ

Студијски програм Социјални рад своју мисију заснива на сазнањима о актуелном друштвено политичком и економском контексту савременог свијета, а посебно транзиционих друштава, у коме глобализација, политичке и друштвене трансформације, као и ширина и брзина промјена стварају у друштву напетости које пријете социјалној кохезији и доприносе нестабилности појединца, породице и заједнице. У таквом контексту социјални рад даје значајан допринос у суочавању са промјенама и у помоћи посебно осјетљивим групама и заједницама који немају довољно ресурса да се суоче са насталим промјенама и због тога се налазе у стању социјалне потребе. Образовање за социјални рад мора имати у виду контекст и на себе преузети обавезу едукатора, односно обезбиједити да кроз процес студирања и практичну обуку, примјеном савремених образовних стандарда, креирају и развијају социјални радници оспособљени и едуковани за дјеловање у комплексним условима и широким подручјима интеракције појединаца, друштвених група и заједница.

Теоријска и практична знања и вјештине које студенти добијају током студија конципирани су тако да квалификују студенте за обављање будућих послова у наведеним условима и да развијају иницијативност, предузимљивост, способност управљања социјалним услугама у заједници, способност доношења одлука које доприносе добробити и најбољем интересу корисника социјалног рада, способност помагања, заштите и заступања рањивих чланова заједнице, способност дјеловања у несигурном и промјенљивом окружењу, способност праћења социјалних потреба, истраживања социјалних појава и проблема и организовања акција на њиховом рјешавању, способност креирања и вођења различитих пројеката, способност праћења, избора и употребе различитих информација и способност креативне интеграције знања и праксе из социјалног рада и социјалне политике.

Друштвена мисија студијског програма Социјални рад заснована је на циљевима високог образовања, а то је образовање будућих социјалних радника способних да промовишу социјалну добробит појединаца, група и заједнице и да одговарају на

њихове потребе превенирајући и рјешавајући социјалне проблеме. Студијски програм је и у обавези да допринесе остваривању препорука Вијећа Европе основном образовању, наставку образовања и професионалном усавршавању социјалних радника (Препоруке Вијећа Европе о социјалним радницима), (<http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/230/977>).

Као чланица Европске асоцијалције школа за социјални рад, Студијски програм социјалног рада тежи максималној усклађености и постизању стандарда у образовању социјалних радника.

Политика квалитета Универзитета у Бањој Луци има за циљ трајни напредак свих студијски програма и максимално испуњавање циљева високог образовања.

3.3.6. Наставни план

Програм образовања студената на студијском програму социјални рад је дизајниран према идентификованим и установљеним циљевима. Кроз овај извјештај пратимо два наставна плана. План из 2010. године који је ажуриран у оквиру 20 ЕЦТС бодова 2013. године (табела 4) и нови план у коме измјене плана из табеле 4 износе до 60 ЕЦТС бодова из 2016. године (табела 5).

Табела 4. НАСТАВНИ ПЛАН ПРВОГ ЦИКЛУСА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНОГ РАДА (2010)

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
1	1	Увод у политичке науке	О	3	1	0	6
	2	Увод у филозофију	О	2	2	0	5
	3	Увод у социологију	О	3	3	0	7
	4	Увод у социјалну политику	О	3	3	0	7
	5	Страни језик I	И	2	2	0	5

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
2	1	Социјална политика	О	3	2	0	6
	2	Увод у педагогију	О	3	1	0	5
	3	Основе психологије	О	2	2	0	5
	4	Основе права	О	3	1	0	5
	5	Основи економије	И	3	1	0	5
		Савремена историја	И	3	1	0	5
6	Страни језик II	И	2	1	0	4	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
3	1	Увод у теорије социјалног рада	О	3	2	0	6
	2	Социјални рад с појединцем	О	3	2	0	6
	3	Социјални рад са дјецом и породицом	О	3	2	0	6
	4	Социјални рад у превенцији и заштити од насиља у породици	О	2	1	0	6
	5	Развојна психологија	О	2	1	0	4
	6	Увод у савјетовање	И	2	1	0	4
	7	Социологија породице	И	2	1	0	4
	8	Студије рода	И	2	1	0	4

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
4	1	Теорије социјалног рада	О	3	2	0	6
	2	Социјално право	О	3	2	0	6
	3	Основе менаџмента у социјалном раду	О	2	1	0	4
	4	Породично право	О	3	2	0	6
	5	Ментално здравље	И	2	1	0	4
		Савремена социологија	И	2	1	0	4
	6	Социјални рад са инвалидним особама	И	2	1	0	4
	Демократија и људска права	И	2	1	0	4	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
5	1	Социјална психологија	О	2	1	0	4
	2	Основе управног права	О	2	1	0	4
	3	Социјални рад са групом	О	3	2	0	6
	4	Радно право	О	3	2	0	6
	5	Социјални рад са особама треће животне доби	О	3	2	0	6
	6	Социјални рад у школи	И	2	1	0	4
	7	Педагошка ресоцијализација	И	2	1	0	4
	8	Цивилни сектор и социјални рад	И	2	1	0	4

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
6	1	Социјални рад у заједници	О	3	2	0	6
	2	Етика у социјалном раду	О	2	0	0	3
	3	Управни поступак	О	2	0	0	3
	4	Методологија друштвених истраживања	О	2	2	0	4
	5	Пракса социјалног рада	О	2	6	0	10
	6	Заступање у социјалном раду	И	2	1	0	4
Социјална педагогија		И	2	1	0	4	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
7	1	Социјална укљученост	О	2	1	0	4
	2	Теорије и модели психосоцијалног рада	О	3	2	0	6
	3	Методе социјалног рада са групом	О	3	2	0	6
	4	Социјална патологија	О	2	1	0	4
	5	Вјештине и технике социјалног рада у заједници	О	3	2	0	6
	6	Тимски рад у социјалном раду	И	2	1	0	4
	7	Основе медијације	И	2	1	0	4
	8	Креативне технике у социјалном раду	И	2	1	0	4

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ЕЦТС	
8	1	Упоредни системи социјалне политике	О	2	1	0	4
	2	Супервизија у социјалном раду	О	3	2	0	6
		Социјални развој и планирање		3	2	0	6
	3	Дипломски (завршни) рад	О				14

По Наставном плану из 2010. године студираће студенти који су у вријеме уписа имали овај план, а студенти који упишу академске 2017/2018 године студираће по новом наставном плану.

Табела 5. НАСТАВНИ ПЛАН ПРВОГ ЦИКЛУСА СТУДИЈСКОГ ПРОГРАМА СОЦИЈАЛНИ РАД (2016)

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
1	1 Увод у политичке науке	О		3	1	0	4
	2 Увод у филозофију	О		2	1	0	4
	3 Увод у социологију	О		3	1	0	4
	4 Увод у социјалну политику	О		3	2	0	6
	5 Основе психологије	О		2	1	0	4
	6 Увод у педагогију	О		2	1	0	4
	7 Страни језик I	И		2	1	0	4
				17	8	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
2	1 Социјална политика	О		3	2	0	6
	2 Увод у теорије социјалног рада	О		3	2	0	6
	3 Социјални рад с појединцем	О		3	2	0	6
	4 Развојна психологија	О		2	2	0	4
	5 Основе права	О		2	1	0	4
	6 Страни језик II	И		2	1	0	4
				15	10	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS		
3	1 Теорије социјалног рада	О		3	2	0	6	
	2 Вјештине и технике социјалног рада с појединцем	О		3	2	0	6	
	3 Социјална психологија	О		2	2	0	5	
	4 Социјално право	О		2	1	0	4	
	5 Породично право	О		2	2	0	5	
	6	Социологија породице	И		2	1	0	4
		Социјална педагогија	И		2	1	0	4
				16	11	0	30	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS		
4	1 Социјални рад са групом	О		3	2	0	6	
	2 Етичка компетенција у социјалном раду	О		2	2	0	4	
	3 Менаџмент у социјалном сектору	О		2	1	0	4	
	4 Социјални рад са дјецом и породицом	О		3	2	0	6	
	5 Пракса социјалног рада 1	О		0	2	0	3	
	6	Социјални рад и насиље у породици	И		2	1	0	4
		Људска права и социјални рад	И		2	1	0	4
	7	Увод у савјетовање	И		2	1	0	3
	Цивилни сектор и социјална заштита	И		2	1	0	3	
				14	11	0	30	

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
5	1 Социјални рад у заједници	О		3	2	0	6

	2	Вјештине и технике социјалног рада са групом	О	3	2	0	6
	3	Заступање у социјалном раду	О	2	2	0	5
	4	Социјални рад са особама треће животне доби	О	2	2	0	5
	5	Основе управног права	О	2	1	0	4
	6	Историја социјалног рада	И	2	1	0	4
		Педагошка ресоцијализација	И	2	1	0	4
		Рјешавање сукоба у социјалном раду	И	2	1	0	4
				14	10	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
6	1	Сиромаштво и социјална укљученост	О	2	1	0	4
	2	Социјални рад са особама са инвалидитетом	О	2	1	0	4
	3	Управни поступак и управни спор	О	2	1	0	3
	4	Методологија друштвених истраживања	О	2	2	0	4
	5	Пракса социјалног рада 2	О	2	4	0	7
	6	Радно право	О	2	1	0	4
	7	Социјална патологија	О	2	1	0	4
				14	11	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
7	1	Ментално здравље и социјални рад	О	2	1	0	4
	2	Пракса социјалног рада 3	О	2	7	0	12
	3	Упоредни системи социјалне политике	О	2	1	0	4
	4	Социјална политика Републике Српске и Босне и Херцеговине	О	2	1	0	4
	5	Креативне технике у социјалном раду	И	2	1	0	3
		Међународни социјални рад	И	2	1	0	3
	6	Социјални рад са малољетним делинквентима	И	2	1	0	3
		Социјални рад у здравственом систему	И	2	1	0	3
				12	12	0	30

Сем.	Предмет	Статус	П	В	ДОН	ECTS	
8	1	Вјештине и технике социјалног рад у заједници	О	3	2	0	6
	2	Супервизија у социјалном раду	О	3	2	0	6
	3	Социјални развој и планирање	О	3	2	0	6
	4	Теорије и модели психосоцијалног рада	О	2	2	0	5
	5	Социјална заштита у ванредним ситуацијама	И	2	1	0	4
		Социјални рад у школи	И	2	1	0	4
	6	Тимски рад у социјалном раду	И	2	1	0	3
		Социјални рад са зависницима	И	2	1	0	3
				13	12	0	30

Промјене у наставном плану детаљно су образложене у Наставном плану који садржи и оправданост (<http://fpn.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>) приликом измјена.

Наставни план студијског програма Социјални рад садржи предмете и њихов распоред по семестрима и годинама, класификацију предмета на обавезне и изборне, број часова наставе и број часова вјежби и број ECTS бодова придружених предмету. План је рађен тако да се током студија постигне прогресиван развој компетенција предвиђених у профилу квалификација. Поједина компетенција може да се развија постепено у оквиру више предмета у различитим фазама студијског програма. На примјер, на првим годинама изучава се основни методски поступак социјални рад са појединцем, а по слушању тог предмета може се приступити социјалном раду са појединим категоријама корисника.

Основне групе предмета које су садржане у наставном плану су: основне, дисциплинарне, уско дисциплинарне, комплементарне и опште. Однос ових група предмета у наставном плану социјалног рада је: основни - 15%, дисциплинарни или стручни - до 35%, уско дисциплинарни – до 30%, комплементарни – до 10% и општи до 10%, што је у складу са препорукама датим у Упутство за израду и побољшање студијских програма

(линк: http://unibl.org/uploads/files/strane/zakoni_i_interni_propisi/11.Uputstvo-za-izradu-i-poboljsanje-SP.pdf).

Наставни план садржи и одређену флексибилност која је садржана у обезбјеђењу могућности да студент има више могућности за креирање свог развоја и учења, односно усмјеравања и специјализација, што одређује и његове излазне компетенције. Флексибилност се обезбјеђује дефинисањем обавезних и изборних предмета. Обавезни предмети служе за савладавање основног знања из социјалног рада и других научних дисциплина, а изборни омогућавају усмјеравање према одређеном подручју. У постојећем наставном плану на првом циклусу однос обавезних и изборних је 71,66:29,33. У нижим годинама доминирају обавезни, а у каснијим годинама све више је изборних.

За професију социјалног рада од изузетне важности је да студенти приликом образовања уче и у радним условима како би њихови стварни задаци обављени на радном мјесту били комплементарни оном што се учи на студијском програму.

У нашем наставном плану студијска пракса је обавезна, има мјесто у исходима учења, узета је у обзир при рачунању укупног оптерећења студената и додјељени су јој ЕЦТС бодови. ECTS бодови се додјељују се послје одговарајуће провјере и оцјењивања и постигнутих исхода учења.

На студијском програму Социјални рад по плану из 2010 године студенентска пракса се организује у шестом семестру као обавезан и вреднован начин стицања знања и износи 120 сати. Студенти стичу право да одлазе на праксу након што положи дисциплинарне и уско дисциплинарне предмете који се слушају до петог семестра. Студијски програм организује за све студенте обављање праксе у установама које сами одаберу. Основ за организовање студентске праксе су споразуми о сарадњи између Факултета и установа надлежног министарства. У ту сврху Факултет и Министарство здравља и социјалне

заштите закључили су и спосразум о сарадњи. Међутим, битно је указати и на чињеницу да постоје многе установе и организације које примају студенте на праксу социјалног рада са којима немамо формализован споразум. У овом сегменту активности студијског програм Социјални рад постоји простор за унапређење, које свакако захтијева Нови наставни план и програм који почиње да се примјењује од академске 2017/2018. године. Прије одласка на праксу, обавља се припрема студената на начин да се детаљно упознају са системом и установама, дјелатношћу која се обавља у установама и правима и обавезама са студентима. Сви студенти практиканти имају обавезу да доставе Извјештај са праксе (дневник праксе), План рада и активности током праксе) који дефинишу заједно са ментором), 3 (три) извјештаја са студијских посјета које су обавили током праксе, као и потврду ментора/институције о обављеној пракси у предвиђеном броју сати.

Студијски програм има идентификоване менторе у установама са којима обавља интензивну сарадњу око организације праксе.

Одговорни наставник и сарадник прате боравак студената на пракси, анализирају менторске извјештаје и организују супервизијске групе за подршку студентима по повратку са праксе. У Фолдеру Пракса, налазе се сви документи о пракси (<http://fpn.unibl.org/index.php/praksa>).

У измијењеном наставном плану (2016) питање практичне наставе уређено је кроз три предмета са укупно 300 сати на сљедећи начин:

1. Предмет Пракса социјалног рада 1 износи 45 (четрдесет пет) часова, вреднује се 3 (три) ECTS бода, одвија се кроз вјежбе 2 (два сата) у (4) четвртом семестру и биће базирана на практичном упознавању система, посјетама институцијама система и гостовању професионалаца запослених у пракси социјалног рада у наставном процесу;
2. Пракса социјалног рада 2 садржи 90 (деведесет) часова практичног рада који се реализује кроз волонтирање у самостално изабраној организацији од стране студената. Студенти ће бити обавезни да доставе потврду о волонтирању у трајању од 65 сати за вријеме од почетка студирања до краја љетњег семестра (шестог) на трећој години студија кад се и реализује овај предмет. Преосталих 30 сати студенти ће колегама, наставницима и сарадницима представљати активности које су обављали током волонтирања, рефлектирати и израђивати задатке у складу са предвиђеним исходима учења. Овај предмет се вреднује са 7 (седам) ECTS бодова и одвија се у 6 (шестом) семестру са 2 (два) часа предавања и 4 (четири) часа вјежби;
3. Пракса социјалног рада 3 износи 160 сати (двадесет радних дана x 8 часова) практичног рада у установама социјалне заштите уз менторство стручних радника установе у којој се обавља пракса. По завршетку праксе, студенти сачињавају извјештај о обављеној пракси, достављају га одговорном наставнику, као и овјерену потврду ментора и институције/организације о обављеној пракси. Такође, студенти у оквиру овог предмета имају обавезу да обаве три студијске посјете, сачине извјештај о томе и доставе га одговорном наставнику. Предмет се вреднује са 12 ECTS бодова. Овај

предмет ће се изводити у 7 (седмом) семестру са 2 часа предавања и 7 (седам) часова вјежби.

Овако дефинисана практична настава у складу је са минималним стандардима дефинисаним у Глобалним стандардима за образовање и обуку у социјалном раду.

У наставном плану рачунање и додјељивање ECTS бодова појединим предметима врши се у складу са европском методологијом која је на Универзитета у Бањој Луци преточена у документ Упутство за израду и побољшање студијских програма. Равномјерно распоређивање предиспитних и испитних активности дефинисано је Правилима студирања на првом и другом циклусу студија. Сви ангажовани наставници и сарадници на студијском програму Социјални рад ускладили су свој систем бодовања са поменутиим Правилима, што је и формално дефинисано у силабусима за сваки појединачан предмет. Додјела бодова заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења којег студент треба уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику (број сати наставе, вријеме потребно за припрему наставе и израду наставних задатака, припрема за испит и излазак на испит).

У Републици Српској принцип годишњег оптерећења студента од 60 ECTS бодова у оквиру 40-часовне радне седмице законска је одредба (члан 38. Закона о високом образовању Републике Српске) и подударна је са европским прописима у овој области. Полазећи од академских календара Универзитета у Бањој Луци (годишње оптерећење сведено на академску годину студија), може се узети да у току академске године студенти имају 45 радних седмица (по 15 у два семестра и 15 за припреме и испите) и оптерећење од 40 сати седмично. У том случају добије се укупно 1800 радних сати рада студента током једне академске године. С обиром на то да једна школска година носи 60 бодова, произлази да један бод одговара приближно 30 радних сати. На тај начин може се поставити пропорција: $X : 60 \text{ бодова} = Y : 1800 \text{ сати}$. Примјер за 1 бод: $Y = 1800 \text{ сати у школској години} \times 1 \text{ бод} / 60 \text{ бодова у години} = 30 \text{ радних сати}$. Тако предмет који носи 5 ECTS бодова подразумијева 150 сати рада заједно са наставом. Претпоставимо да је фонд сати наставе на том предмету $2P + 2B = 4 \text{ сата}$. То би на 15 седмица, колико траје настава у семестру, студенту одузело 60 сати. За самостални рад и спремање испита остало би му на располагању 90 сати или нешто преко двије седмице. Ту се убраја и вријеме које је студент провео у раду на том предмету у периоду трајања наставе. Ако просјечан студент може да савлада такав предмет за 90 сати рада (укључујући и учење у току наставе), онда је број бодова добро додијељен (линк: <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>).

У већини случајева постоји усклађеност броја стечених бодова и оптерећења. Додјела кредита заснива се на тежини предмета у смислу оптерећења који студент мора уложити да постигне планиране исходе учења у формалном облику. Укупан број бодова додијељених квалификацији распоређен је на поједине предмете пропорционално њиховом учешћу у укупном оптерећењу потребном да се постигну планирани исходи учења. Неусклађеност која постоји је присутна прије свега кроз обавезну и допунску литературу која се изучава на предметима (у смислу броја страница). Иако постоје формална ограничења, не може се тврдити да се у пракси у потпуности поштују.

Одговорни наставници углавном се воде својом процјеном потребног броја страница или јединица литературе која може да обезбиједи задовољавајуће исходе учења.

3.3.7. Програми наставних предмета

Програми наставних предмета на студијском програму Социјални рад за сваки предмет урађени су на прописаном обрасцу силабуса. Програм садржи опште податке о предмету: назив предмета, вријеме (семестар и годину) извођења предмета, статус предмета (обавезни изборни), број часова предавања, број часова вјежбе, број ECTS бодова, одговорни наставник и сарадник, њихов контакт и условљеност слушања предмета. Поред општих података, програм садржи:

1. Кратак опис предмета (кратке изјаве о циљевима и улози предмета, везу са другим предметима, општи садржај и правци предмета).
  2. Исходи учења предмета садрже кратке изјаве о томе шта се очекује од студента да зна, разумије и буде способан да ради по завршетку слушања и полагања предмета.
  3. Садржај предмета оквирно, у облику главних тема у наставним јединицама у току једне школске године наговјештава подручја проучавања на предмету.
  4. Начин извођења наставе дефинише адекватне наставне методе које осигуравају да ће се постављени исходи остварити. То су: предавања, вјежбе, практичан рад, групни рад, презентације, студије случаја, семинари итд.
  5. Испитивање и оцјењивање - силабус сваког предмета описује и дефинише процес оцјењивања студента, као и структуру оцјене.
  6. Литература (обавезна и допунска) информише студенте са изворима из које ће учити садржај предмета и припремати за испит.
- Сви студенти се информишу о садржају силабуса (који је доступан студентима) на уводном часу у предмет који слушају томом семестра, а сви силабуси предмета се налазе на: <http://fpm.unibl.org/index.php/nastavni-planovi>.

3.3.8. Утицај заинтересованих страна на студијски програм Социјални рад у креирању програма

Сваки друштвено одговорни субјект своју дјелатност и понашање усклађује са потребама окружења и заједницом у којој битише, ради и остварује своју мисију. Високо образовање почива на темељним принципима као што су отвореност према јавности и грађанима и усклађеност са потребама друштва и тржишта рада тако да и опис квалификација у високом образовању мора бити израз тих потреба. Социјални рад је друштвена дјелатност која се одвија тамо гдје појединац и друштвене групе долазе у интеракцију са својим окружењем. Његова мисија је:

- Унапређивање укључивања маргинализованих, социјално искључених, осиромашених, рањивих и ризику изложених група људи;
- Суочавање и дјеловање према неједнакостима, препрекама и неправдама у друштву;

- Рад са појединцима, породицама, групама, организацијама и заједницом са циљем њихове мобилизације како би повећали благостање и способности рјешавања проблема;
- Поучавање и оснаживање људи да остварују своја права и користе услуге у заједници, укључују се у заступање рјешавања значајних проблема у локалним заједницама и заштита оних који нису у стању сами се заштити;
- Заступање у име људи у креирању и примјени политика, промјенама у политикама и покретању акција у складу са етичким принципима професије, како би се побољшао положај маргинализованих, искључених, осиромашених и рањивих;
- Планирање, организовање и руковођење програмима и организацијама које остварују социјални рад.

Сва савремена друштва свакодневно се суочавају са низом традиционалних и нових социјалних проблема, што производи растућу потребу за социјалним радом. Интеракција социјалног рада и савремених друштвених процеса је интензивна, посебно у транзиционим друштвима, и везана је за промјену социјалних система, појаву нових група људи који улазе у стање социјалне потребе или се налазе у непосредном ризику, промјене у системима социјалне сигурности и све већу улогу појединаца и породице у обезбјеђењу сигурности и заштити својих чланова, низак ниво социјалних давања и немогућност приступа социјалним правима, дискриминацију по различитим основама итд. Да би социјални рад могао да одговара на промјене и потребе, неопходно је његово стално унапређивање и развијање, што је утицало да високо образовање социјалних радника постане традиција у свим савременим друштвима са наглашеном развојном димензијом и потребом да се укаже на његов значај и улогу у постизању социјалне кохезије и помагању и заштити рањивих чланова заједнице. Улагање у развој социјалног рада је улагање у будућност (Препоруке Вијећа Европе о социјалним радницима).

Кључне вриједности социјалног рада развојно је утемељио и студијски програм Социјални рад. Развојно опредјељење огледа се у перманентном анализирању промјена у окружењу и у потребама за социјалним радом и анализирању постојећих наставних планова и програма како би се у што већој мјери постигла усклађеност програма образовања са потребама праксе и непрекидно усавршавао садржај образовања социјалних радника. Тежећи остваривању развојне димензије образовања за социјални рад, студијски програм је до сада вршио четири измјене наставног плана и програма.

Утицај фактора из окружења и заинтересованих страна на социјални рад је константа и развојна димензија студијског програма Социјални рад. Она мора бити заснована не само на праћењу промјена и анализирању потреба, него и на активном учешћу заинтересованих страна у креирању и развоју програма. Студијски програм Социјални рад и настао је на такав начин на Филозофском факултету Универзитета у Бањој Луци 2000. године. Иницијативу за оснивање студијског програма дало је Удружења стручних радника запослених у социјалним дјелатностима Републике Српске које је процјенило потребу за образовањем дипломираних социјалних радника и упутило захтјев Филозофском факултету у Бањој Луци за успостављање студијског програма који би се

бавио образовањем социјалних радника. Радна група за израду елабората о оправданости формирања студијског програма (коју је формирало Научно наставно вијеће Филозофског факултета од истакнутих професора и стручњака практичара) урадили су елаборат и наставни план и програм и упутили их у даљу процедуру. Првих година рада студијског програма обезбјеђена је међународна помоћ за развој и одрживост коју је обезбјеђивала Агенција за развој Краљевине Шведске путем пројекта. Помоћ се састојала у развоју наставног плана и програма, обезбјеђењу професора из Шведске за извођење наставе, финансирању рада наставног особља из окружења (Србија, Хрватска и Словенија), набавци литературе и публицистичкој дјелатности.

Заинтересоване стране које највише утичу на обликовање и остваривање студијског програма су студенти, наставници и сарадници, социјални радници запослени у установама у којима реализују социјални рад и њихова струковна удружења, други практичари запослени у социјалним дјелатностима, тржиште рада, истакнути појединци и организације које имају интерес и повезани су са дјелатношћу социјалног рада.

У поглављу 3.2.5. дат су могућности учешћа студената у обезбјеђењу квалитета. У процесу израде наставног плана укључивање студената и њихово учешће обезбјеђено је кроз:

- групне дискусије за вријеме наставе,
- индивидуалне разговоре са заинтересованим и активним студентима,
- евалуацијом практичне наставе,
- истраживање мишљења студената и свршених студената о одлукама и квалитету студијског програма,
- евалуације студената о програму, настави, предметима и наставницима у оквиру остваривања политике квалитета и
- учешћа представника студената у раду Наставно-научног вијећа Факултета кад се доносе све одлуке о наставном плану и програму.

1. Наставници и сарадници на студијском програму у оквиру наставе и вјежби који су посвећени стицању конкретних знања и вјештина врло често воде групне дискусије са студентима о актуелним догађајима у социјалном раду, потребама и ставовима студената о појединим питањима. Студенти су на тај начин изражавали свој однос према практичној настави, дипломском раду, учешћу предмета из других научних дисциплина у програму, потребама за промјенама и сл.

2. Од оснивања студијског програма Социјални рад (2000. године), студенти попуњавају евалуационе упитнике након обављене праксе, у којима имају прилику критички се осврнути на све аспекте практичне наставе. Одговорни наставник и сарадник по завршетку праксе организују групну супервизију на којој студенти рефлектирају о искуствима са праксе и указују потребе за побољшањима. На основу њихових сугестија обављено је и истраживање ставова ментора.

3. Студијски програм, је обавио два истраживања којима је прикупио ставове студената. Прво се односи на евалуацију праксе, а друго на евалуацију студијског програма за потребе самоевалуације.

Резултати истраживања ставова о евалуацији праксе налазе се у документу Презентација пракса, (<http://fpn.unibl.org/index.php/praksa>). Ови резултати су презентовани на Данима социјалне и дјечије заштите у Теслићу 2017. године и указали су на потребу: повезивања науке и праксе, укључивања професионалаца из система у процес образовања студената кроз реализацију практичне наставе у већем обиму и кроз гостовања у настави, едукацију ментора студената и планирање и извођење едукација стучних радника у сарадњи са Савезом удружења стручних радника запослених у социјалним дјелатностима.

Резултати другог истраживања показали су да студенти нису задовољни са политиком Факултета према студентима. У највећем броју (55%) сматрају да је политика Факултета недовољно усмјерена према студентима и да је незаинтересована за студенте (14%). Нешто мање од једне трећине анкетираних (31%) мисле да је политика Факултета у корист студената. Њихово учешће у креирању наставних планова и програма оцјенили су негативно, јер 83% анкетираних сматра да студенти не учествују у креирању наставних планова и програма, само 6% је мишљења да учествују, а 11% да је то спорадично, углавном са искуствима са праксе (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

4. У процесу остваривања система квалитета, студенти учествују у оцјени извођења наставног програма и мишљења студената о појединим предметима могу се користити и користе се приликом креирања програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/ostali_akti/PROCEDURA-ZA-PRACENJE-KVALITETA.pdf).

5. Међу студентима који су чланови ННВ има и студената социјалног рада и када се расправља о студијским програмима студенти имају могућност да расправљају и да учествују у доношењу одлука, што се може утврдити у Записницима са сједница ННВ када се мијењао програм социјалног рада.

Друге заинтересоване стране учествују у осмишљавању и креирању наставног плана и програма путем:

1. Организовања примјерених састанака и семинара са социјалним и другим стручним радницима запосленим у социјалним установама на којима се расправља о сарадњи Студијског програма са праксом и међусобној подршци, као и политикама, успостављању стандарда и примјеном у социјалном раду. Измјенама наставног плана у 2016. години претходио је семинар представника установа социјалне заштите, Министарства здравља и социјалне заштите РС и Савеза удружења стручних радника социјалних дјелатности РС на тему „Развој (стратешког) партнерства на питањима од значаја за систем социјалне заштите и социјални рад у РС“, који је одржан у Теслићу у априлу 2016. године.

На семинару је исказана потреба за што већим усклађивањем програма образовања стручних радника са захтјевима праксе због промјена у систему социјалне заштите, усложњавања патологије и потреба за већом специјализацијом у раду са појединим групама корисника, праћење промјена у окружењу, примјене савремених приступа у раду. Исказана потреба за усклађивањем програма била је један од разлога за

покретање поступка измјене наставног плана и програма у 2016. години (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

2. Потписивања споразума о сарадњи са Министарством здравља и социјалне заштите РС. Споразум се односи на све установе социјалне заштите којима је Влада РС оснивач, као и на установе чији рад надзире Министарство, у првом реду центре за социјални рад. Споразум омогућава учешће студијског програма у креирању практичних рјешења у области социјалног рада и социјалне политике, обављање студенстке праксе, креирање пројеката за рјешавање конкретних питања и обављање истраживања за потребе израде дипломских, мастер и докторских радова (<http://fpn.unibl.org/index.php/saradnja-sa-zainteresovanim-stranama>).

3. Потписивања споразума са ЈУ Центар за социјални рад Бања Лука, као установом у којој највећи број социјалних радника обавља практичну наставу.

4. Постоји потреба да се у наредном периоду потпишу Споразуми о сарадњи са Министарством просвјете и културе и Министарством правосуђа у Влади Републике Српске, јер објективно постоји потреба (и могућности) за запошљавање социјалних радника у системима образовања (социјалних радника у школама) и правосудних органа (социјалних радника у тужилаштвима и судовима).

5. Различити облици сарадње са многим институцијама довели су до потребе и за потписивањем споразума о сарадњи са удружењима грађана и другим организацијама.

6. Организовањем састанака за руководиоцима установа и менторима приликом уговарања практичне наставе.

7. Истраживања и анализирања ставова ментора практичне наставе. У академској 2016/2017 години анкетирани су сви социјални радници који су до сада имали прилику да буду ментори студентима социјалног рада. Циљ овог научно-истраживачког задатка односио се на прикупљање значајних података, ставова и мишљења ментора који имају искуства у пракси социјалног рада, али и у раду са студентима социјалног рада, како би се могло у наредном периоду направити измјене и допуне које би допринјеле развоју праксе студената социјалног рада, али и Наставном плану и програму (<http://fpn.unibl.org/index.php/praksa>).

8. Истраживања ставова дипломираних социјалних радника у процесу самевалуације како би се утврдило њихово мишљење о процесу образовања, оствареним исходима учења и потребама за промјенама у наставним плановима (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

9. Истраживања ставова руководилаца установа у којима су запослени социјални радници како би се добио комплетнији увид у исходе учења; и постигнуте компетенције дипломираних социјалних радника (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

10. Анализирањем истраживања других актера приликом оцјене стања и потреба у систему социјалне заштите. Студијски програм је користио резултате истраживања

Министарства здравља и социјалне заштите РС у развоју програма цјеложивотног учења.

Једна област сарадње студијског програма са заинтересованим странама остала је на маргини. То је повезаност са тржиштем рада. На евиденција Завода за запошљавање крајем 2016. године налазило се 137 дипломираних социјалних радника (Републички завод за запошљавање, линк: <http://www.zzzrs.net/index.php/publikacije/>). Исте године запослено је 60 дипломираних социјалних радника. Број незапослен није велик и неравномјерно је распоређен, јер се највише незапослених налази у Бањој Луци (54), Приједору 14, Лакташима (9) и Добоју (5). У свим другим мјестима број незапослених је мањи. Ови подаци нам говоре да тржиште рада, осим у Бањој Луци, још увијек није презасићено за овом квалификацијом.

У истраживању је утврђена још једна пракса, а то је волонтирање социјалних радника дужи временски период као услов за потенцијално запослење. Према резултатима истраживања 46% анкетираних социјалних радника је волонтирало од једне до двије године, неки и дуже, прије него што је добило посао. Волонтерски рад омогућио је упознавање праксе социјалног рада и стицање драгоцјеног искуства. Истовремено, то може бити и сазнање које упућује на постајање потребе за социјалним радницима у установама социјалне заштите, али због ограничених, у првом реду финансијских могућности, запошљавање није у обиму потреба.

3.3.9. Научно истраживачки рад на студијском програму Социјални рад

Поред образовне дјелатности, студијски програм као основну дјелатност има научно истраживачки рад. Овај задатак се реализује:

- научно истраживачким радом наставника и сарадника на студијском програму (израда научних радова, израда научних књига, учешће на научним и стручним скуповима, рад у научним и стручним пројектима итд.),
- научно истраживачким радом студената приликом израде завршних радова на свим циклусима студирања,
- израдом и имплементацијом научних и стручних пројеката,
- организовањем стручних и научних догађаја.

О научно истраживачком раду наставника и сарадника говоре извјештаји о избору у звање које раде комисије приликом напредовања у академској каријери. Сви извјештаји о избору у звање наставника и сарадника са студијског програма налазе се у архиви Универзитета и доступни су на: http://www.unibl.org/sr/vesti?q%5Bby_kategorije%5D%5B%5D=7.

Процес одобравања израде и вредновања завршног рада на првом циклусу дефинисан је Правилима студирања и одвија се на сљедећи начин. Студент се самостално одређује за научну област из које жели да ради дипломски рад и у сарадњи са потенцијалним ментором из те области дефинише тему завршног рада. Тему разматра и усваја Вијеће студијског програма и формира комисију за одбрану рада. Студент завршни рад ради блиско сарађујући са ментором. Када ментор процјени да је рад урађен у складу са методолошким, научним и стручним приступима, уз испуњавање и

осталих услова, приступа се одбрани завршног рад пред комисијом која вреднује рад и одбрану рада.

О пројектима које је реализовао студијски програм било је ријечи у поглављу 1.4.

Студијски програм Социјални рад је организоваи неколико стручних догађаја који представљају израз способности запослених и студената и на тај начин радио на промоцији студијског програма, ФПН БЛ и Универзитета у Бањој Луци. Организовани догађаји су:

1. Обиљежавање међународног дана социјалног рада 2016. и 2017. године (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrzivacki-rad>).

2. Обиљежавање међународног дана људских права (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrzivacki-rad>).

3. Научно-стручни семинар на тему: „Посттрауматски стресни поремећај у Републици Српској: посљедице и могући правци дјеловања социјалног рада“ (<http://fpn.unibl.org/index.php/naucno-istrzivacki-rad>).

3.3.10. Подударност са другим студијским програмима

Студијски програм Социјални рад нуди студентима актуелна научна, односно стручна сазнања из области социјалног рада и социјалне политике.

Студијски програм је по суштини усклађен са четири акредитована програма иностраних универзитета из оквира европског образовног простора. Студијски програми који највише одговарају предложеној структури предмета студијског програма реализују се на следећим институцијама:

- Факултет политичких наука Универзитета у Београду, студијски програм Социјална политика и социјални рад; <http://www.fpn.bg.ac.rs/studije-socijalne-politike-i-socijalnog-rada>
- Правни факултет Свеучилишта у Загребу, Студијски центар социјалног рада <http://www.pravo.unizg.hr/scsr>
- Факултет политичких наука у Сарајеву, Одсјек за социјални рад, <http://fpn.unsa.ba/bs/prvi-ciklus-studija/socijalni-rad/>
- Универзитет у Гетеборгу (Шведска) Факултет друштвених наука Одсјек социјалног рада; <http://socworkgu.se>).

3.3.11. Унапређивање студијског програма Социјални рад

Приказ развоја студијског програма показао је да се он усклађује са промјенама у окружењу како би социјални радници у току студија стекли знање и вјештине потребне пракси социјалног рада. Четири измјене наставног плана и програма у седамнаест година постојења потврђују овај процес.

Праћење реализације студијског програма треба да је континуирана, системски планирана активност која се редовно одвија. Кључни начини праћења су:

1. Анализа потреба приликом доношења одлуке о уписној квоти за сваку школску годину. Руководилац студијског програма, продекани и декан анализирају стање, процјењују потребе, анализирају факторе који утичу на упис студената и предлажу Сенату Универзитета уписну квоту. На студијском програму Социјални рад она је константна последњих неколико година зато што је постојао велики интерес за студијски програм и пријављивало се до три пута више кандидата него што се уписује. Сенат установљава коначни приједлог и упућује га Министарству просвјете и културе које доноси уписну политику у високом образовању за сваку адамеску годину.

2. Приликом припрема за наредну академску годину анализирају се резултати остварени у текућој години на студијским програмима. Студенска служба електронски омогућава приказ резултата тако да анализе обухватају пролазност, покривеност наставе, промјене у људским ресурсима, оптерећеност студената и наставника, стање на другом циклусу, издавачка дјелатност, исказане тешкоће и потребе за промјенама

3. Анализе посебних актуелних тематских питања одвијају се на студијским програмима. На социјалном раду такве анализе су се водиле више пута:

- израда мастер пријава и и мастер радова. Расправа је резултовала изградом Смјерница и препорука за израду завршних радова (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).

- израда програмских опредјељења руководиоца програма које је Вијеће студијског програма прихватило као званичан документ програма (<http://fpn.unibl.org/index.php/planiranje-i-ciljevi>).

- расправа поводом Информације о другом циклусу студирања на студијском програму (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).

- расправа поводом израде програма Цјеложивотног учења (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).

- расправе приликом промјена наставних планова и програма (покретање иницијативе, формирање радних тијела, анализе приједлога, усвајање приједлога), (<http://fpn.unibl.org/index.php/pracenje-i-unapredjenje>).

4. Анализе резултата оцјењивања студената - на Универзитету у Бањој Луци се од 2008. године изводи редовна годишња евалуација наставног процеса и рада наставног особља путем анкетирања студената. Између осталог, та евалуација садржи многе показатеље квалитета самог студијског програма. Поред тога, изводе се [анализе пролазности и успјеха за сваки предмет и прати напредовање студената током студија](#) и подизање квалитета студијских програма (http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/27.Pavilnik_o_anketiranju_studenata.pdf).

Без обзира на наведене активности, праћење реализације студијског програма на Факултету није постала активност која се планира и спроводи континуирано у утврђеним периодима на осмишљен и документован начин, јер је не праве писмени извјештаји, они не чине доступни јавности и не доносе мјере које системски унапређују студијске програме. То је проблем и код праћења система управљања квалитетом, тако да је област праћења и оцјењивања приоритетна област за унапређивање рада, односно управљања на Факултету. Такође, у току је израда стратегије квалитета која ће разрадити и друге видове евалуације као и процедуре за о отклањање пропуста.

3. 4. Студенти

3.4.1. Број студената, упис и трендови

Универзитет гарантује приступ студијама на сва три циклуса, на основу равноправности и јавног конкурса, у складу са Статутом, чланови 74-79., ESG стандардом 1.4. којима је регулисан пријем студената, њихово напредовање кроз студије, признавање и сертификација, као и другим општим актима Универзитета, односно Факултета. Основни услов за упис на први циклус студија је завршено четворогодишње средњошколско образовање у Републици Српској и Босни и Херцеговини, или еквивалентно образовање у иностранству. Кандидат се уписује на одређени студијски програм на конкурентској основи, а у складу са резултатима постигнутим у претходном образовању (средња школа, диплома првог, односно другог циклуса) и на квалификационом испиту, према јединственим општим критеријумима и критеријумима ФПН БЛ и поступку утврђеним правилником који усваја Сенат, уз претходно прибављено мишљење ННВ Факултета.

Конкурс за упис на студијске програме расписује Универзитет, а на приједлог ННВ Факултета. Број студената за упис, на основу мишљења ННВ Факултета, предлаже Сенат, а утврђује Влада. Конкурс за упис на студијске програме објављује се у јавном гласилу и на веб страници Факултета и Универзитета.

Поред редовног уписа студената, на ФПН БЛ, а посебно на студијски програм Социјални рад, сваке године пристигне и један број студената са других факултета Универзитета у Бањој Луци, посебно са Правног факултета. У академској 2014/2015 16 (шеснаест) студената се уписало на студијски програм Социјални рад преписујући се са других факултета и студијских програма ФПН БЛ. У академској 2015/2016 тај број је износио 12 (дванаест), а у академској 2016/2017 18 (осамнаест) студената.

Студенти на ФПН БЛ могу имати статус редовног и ванредног студента, те могу бити студенти који студирају на терет јавних средстава (буџета) односно суфинансирањем властитим средствима.

Преглед броја студената на ФПН БЛ у последње три године дат је у табели 6. Видно је да долази до смањења броја студената, као и смањења броја дипломираних студената, што је тренд који заслужује озбиљну анализу менаџмента ФПН БЛ и разматрање алтернатива у случају настављања трендова смањења броја студената.

Табела 6. Студенти и дипломци

Број студената	Претпрошла школска година (2014/2015)	Прошла школска година (2015/2016)	Текућа школска година (2016/2017)
Број редовних студената првог циклуса	966	943	899
Број ванредних студената првог циклуса	67	39	43
Број студената „на даљину“	0	0	0

првог циклуса			
Укупан број студената првог циклуса	1033	982	942
Број студената другог циклуса	66	37	27
Број студената трећег циклуса	-	-	-
УКУПАН БРОЈ СТУДЕНАТА	1099	1019	969
Дипломирало	108	106	68
Магистрирало	Магистар наука 1 Мастер 10	Магистар наука 4 Мастер 15	Магистар наука 1 Мастер 11
Докторирало	3	1	1

На студијском програму Социјални рад није дошло до смањења броја студената (табела 7), уз запажање пада броја дипломираних студената у текућој години што је посљедица времена писања извјештаја (три мјесеца прије завршетка академске године).

Табела 7. Студенти и дипломци студијског програма Социјални рад

Број студената	Претпрошла школска година (2014/2015)	Прошла школска година (2015/2016)	Текућа школска година (2016/2017)
Број редовних студената првог циклуса	297	302	303
Број ванредних студената првог циклуса	4	5	8
Број студената „на даљину првог циклуса	0	0	0
Број студената на програму дошколовавања	14	14	11
Укупан број студената првог циклуса	315	321	322
Број студената другог циклуса	24	16	-
Број студената трећег циклуса	0	0	0
УКУПАН БРОЈ СТУДЕНАТА	339	337	333
Дипломирало	35	35	23
Мастер	2	5	4
Докторирало	2	-	-

3.4.2. Процедуре за оцјењивање студената

Основни документ којим се успостављају процедуре за оцјењивање студенара су Правила студирања на првом и другом циклусу. Правила је усвојио Сенат Универзитета

2015. године и са њима се ближе уређују организација и трајање студија, услови уписа студената, структура студијског програма, организација наставе, упис и обнова године, евалуација наставног процеса, статус и размјена студената, вредновање рада студената, евалуација рада и знања студената, јавност одржавања испита, испитни рокови, завршни испит, завршни рад, мастер рад, као и друга релевантна питања од значаја за извођење I и II циклуса студија на Универзитету у Бањој Луци (члан 1 Правила).

Линк: <http://www.unibl.org/sr/univerzitet/propisi/pravila>

На приступном часу на Факултету студенти прве године се упознају са Правилима, а сваки наставник приликом представљања предмета да студентима упутство гдје могу упознати своја права и обавезе и који документи регулишу правила студирања. Примјена правила се редовно анализира и по потреби врше се измјене, тако да важећа правила имају измјену крајем 2015. године. Чланови од 44 до 54 Правила дефинишу оцјењивање студената.

3.4.3. Оцјењивање студената

Евалуација рада и знања студента врши се континуирано у току семестра и на завршном испиту. Предметни наставник обавезан је да на првом часу наставе упозна студента са облицима праћења рада, терминима провјере знања, карактером и садржином завршног испита, структуром укупног броја бодова и начином формирања оцјене. Наставник и сарадник на сваком предмету у току семестра континуирано прати напредак и оцјењује његов рад региструјући резултате у предиспитне обавезе. Сваки наставник и сарадник воде евиденцију о активностима студената током семестра (присуство на настави и вјежбама, активно учешће у различитим наставним активностима, семинарски радови, успјех на колоквијуму).

Сви наставници и сарадници у својим плановима имају дефинисане термине редовних консултација са студентима. Термини су јавни, објављени на веб страници ФПН БЛ и на вратима кабинета наставника и сарадника.

Оцјењивање се врши додјељивањем бодова за сваки облик активности, као и путем провјере знања у току семестра. Провјера знања врши се за вријеме извођења наставе и у посебним облицима (колоквијумима) који се могу обављати у виду теста, самосталног индивидуалног рада, семинарског рада, есеја и сл. Поред провјере за вријеме извођења наставе, коначна провјера врши се на завршном испиту који се по правилу обавља усмено.

Евиденцију о оцјењивању студената води студентска служба Факултета, предметни наставник и сарадник. Наставник је дужан да јавно саопшти студентима резултате о броју освојених бодова након сваке провјере, као и укупан број бодова које је студент постигао од почетка наставе. Студент има право да приступи свакој појединачној предиспитној провјери знања, до завршног испита, независно од осталих активности и провјера (члан 45 Правила). Након завршетка наставе и завршног испита наставник одређује укупни број освојених бодова и формира коначну оцјену за сваког студента, урачунавајући бодове освојене за активности у току наставе, на предиспитним

провјерама и на завршном испиту. Укупан број освојених бодова и завршну оцјену наставник уноси у испитну пријаву и заједнички списак/извјештај о одржаном испиту који заједно са испитним пријавама доставља студентској служби факултета, а у индекс се уноси пролазна завршна оцјена (члан 46 Правила).

У силабусу сваког предмета предметни наставник дефинише начин провјере и оцјењивања студената. Такође, приликом провјера јавно упознаје студенте са критеријумима које користи у току оцјењивања и даје могућност студентима да упуте приговор на конкретне резултате оцјењивања.

Оцјењивање и вредновање врши се у складу са Статутом Универзитета, оцјенама од 5 до 10. Пролазне оцјене су од 6 до 10. Оцјена 10 је одличан-изузетан; остварује се од 91 до 100 бодова; оцјена 9 је одличан; остварује се од 81 до 90 бодова; оцјена 8 је врло добар; остварује се од 71 до 80 бодова; оцјена 7 је добар; остварује се од 61 до 70 бодова; оцјена 6 је довољан; остварује се од 51 до 60 бодова; 5 – није положено; остварује се од 0 до 50 бодова. Непролазна оцјену на завршном испиту наставник евидентира у записнику, без уписа предиспитних обавеза.

Испити се полажу у сједишту ФПН БЛ, а само изузетно и ван сједишта, у случају објективних околности које цијени декан и доноси посебну одлуку о томе.

Испити, као и сви облици провјере знања, јавни су. Уколико се испит организује усмено, наставник треба да омогући свим заинтересованим лицима да присуствују испитивању. Усменом испиту обавезно присуствује поред кандидата и испитивача, најмање још једна особа из реда студената, наставника или сарадника.

Уколико се испит организује писмено, наставник упознаје студенте којим се помагалима могу користити.

Особе са инвалидитетом имају сву потребну помоћ приликом наставе и полагања испита. Поред редовних консултација, уважавају се и њихови захтјеви током самих предавања и вјежби, али и у смислу организације самог испита за ову категорију студената. На примјер, ангажује се асистент или приправник на Факултету да чита и попуњава тест/колоквијум за слијепог студента; за слабовидог студента се обезбиједе тестови који су штампани на већем формату папира и већим фонтом текста и др.

Наставник је дужан да од декана факултета тражи своје изузеће уколико постоји нека околност која може довести у сумњу његову непристрасност и објективност предметног наставника, укључујући и сродство са студентом (члан 49 Правила).

Наставник је дужан да саопшти студентима резултате усменог завршног испита, практичног завршног испита, одмах по одржаном испиту. Резултати писменог завршног испита и коначне оцјене објављују се у року не дужем од 7 (седам) дана од дана завршног испита, истицањем на огласној табли факултета или на други прикладан начин (члан 50 Правила). Наставник је дужан да студента на његов захтјев упозна са недостацима његовог рада.

Ако студент сматра да је оштећен у поступку спровођења и оцјењивања испита или у осталим облицима провјере знања, односно ако сматра да испит није обављен у складу са Законом, Статутом Универзитета и Правилима, може поднијети образложени приговор декану факултета на добијену оцјену у року од два дана од дана јавне објаве оцјене.

Декан факултета је обавезан да у року од три дана од дана пријема приговора размотри приговор и донесе рјешење по приговору. Уколико оцјени да је приговор студента основан, у року од 48 сати доноси рјешење о понављању испита и формирању трочлане испитне комисије, са којим треба упознати предметног наставника и студента. У рјешењу утврђује и термин понављаног испита, с тим да се полагање испита пред испитном комисијом обавља најкасније у року од седам дана од пријема рјешења о понављању испита.

За предмете за који Факултет није матичан, одлуку о комисији доноси проректор за наставу. Против његовог рјешења допуштена је жалба вијећу факултета, чија је одлука коначна. Наставник чијом оцјеном студент није задовољан не може бити предсједник комисије. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова и ова одлука је коначна. Записник о току испита и оцјени комисија доставља студентској служби факултета.

Послије три неуспјела покушаја полагања истог испита, студент има право да на лични захтјев полаже испит пред испитном комисијом коју именује декан факултета. Послије неуспјешног полагања испита пред комисијом, студент обнавља предмет из којег испит није положио.

У случају спријечености предметног наставника да одржи завршни испит, организација и одржавање завршног испита повјерава се другом наставнику из исте или сродне уже научне области, или комисији коју именује декан факултета. Комисија има најмање три члана. У комисију се именују наставници из исте или сродне уже научне области. Одлуку о оцјени комисија доноси већином гласова. Одлука комисије је коначна. Записник о току испита и оцјени комисија доставља студентској служби факултета.

3.4.4. Испитни рокови

Вријеме полагање испита дефинисано је у члану 55 Правила. Полагање испита организује се у сљедећим испитним роковима: јануарско - фебруарском, априлском, јунско - јулском, септембарском и октобарском испитном року. Испитни рок садржи два испитна термина, с правом студента да користи оба испитна термина, осим априлског и октобарског испитног рока. При одређивању испитних рокова потребно је обезбиједити да разлика између два термина истог предмета буде најмање 10 дана. Октобарски испитни рок одржава се у првој седмици октобра. Апсолвентски рокови на I и II циклусу студија могу се организовати сваког календарског мјесеца, са по једним термином, изузев јула и августа. Распоред и термини испитних рокова на факултету дефинишу се на почетку текуће године у зимском семестру и објављује на веб страници факултета тако да студенти могу на вријеме и планирано распоређивати и усклађивати своје обавезе и припрему испита.

Постојећа рјешења дају много прилика студентима за полагање испита и провјеру знања више пута.

3.4.5. Праћење успјеха студената

Праћење успјеха студената на студијском програму Социјални рад ради се појединачно на нивоу наставника и предмета. По завршетку испитног рока већина наставника анализирају излазност и пролазност студената (број пријављених, број изашлих, број одусталих, пролазне оцјене, просјечан успјех) и о томе упозвају продекана за наставу, декана и чланове вијећа студијског програма. Прије почетка наставе у текућој академској години на сједници ННВ дијеле се подаци о оствареним резултатима и декан најчешће направи кратку процјену остварених резултата. Ове активности постоје на студијском програму, али нису дио системског процеса који све раде по дефинисаним процедурама и најчешће су производ субјективног односа сваког наставника. Вијеће студијског програма овим пословима приступа спорадично, тако да и анализе које се раде не производе мјере и препоруке у циљу побољшања поступака испитивања и наставног процеса.

Студенти студијског програма Социјални рад о оцјењивању имају своје мишљење. Резултати испитивања показали су да једна трећина студената (34%) не зна да ли постоје процедуре за оцјењивање студената, 5% анкетираних мисли да уопште не постоје, а 61% анкетираних зна за процедуре и шта оне садрже.

У ставовима студената сличан је однос према транспарентности и доступности тих процедура. Готово двије трећине (65%) анкетираних мисле да су процедуре транспарентне и доступне студентима, а 35% је мишљења да нису.

Какве могућности имају студенти да изјављују жалбе и приговарају на оцјењивање, непознаница је за велики број студената, јер 32% анкетираних сматра да уопште немају могућности да приговарају на оцјењивање, 37% анкетираних мисли да понекад могу приговорати, а 31% анкетираних зна да увијек могу приговорати.

Врло је значајан податак добијен у истраживању о положају студената: анкетирани студенти у великом броју (85%) сматрају да на ФПН БЛ нема дискриминације по било ком основу. Осталих 15% мисли да је понекад има углавном као резултат познанстава, симпатија и полне припадности.

Висок проценат необавјештених студената о процедурама оцјењивања и правним лијековима указује на инертност и незаинтересованост студената за свој статус, права која могу остварити и на какву заштиту могу рачунати. Овај податак обавезује факултет на већи рад са студентима у њиховом укључивању, адаптацији и интеграцију у академску заједницу у току студирања, јер не треба заборавити да су анкету попуњавали студенти треће и четврте године и да њихова знања о тим питањима треба да су потпуна.

3.5. Људски ресурси

3.5.1. Наставно особље

Наставно академско особље на ФПН БЛ се састоји од стално запослених наставника и сарадника, наставника и сарадника у допунском радном односу и наставника и сарадника са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, као и гостујућих наставника са универзитета у окружењу.

Одговорни наставници и сарадници одређују се одлуком о покривености наставе, односно усвајањем Листе одговорних наставника и сарадника за све циклусе студија у академској години, на сједници ННВ прије почетка сваке академске године, коју потврђује Сенат Универзитета. Сваки ангажовани наставник и сарадник мора да има извршен избор у звање у складу са

и

3.5.2. Структура запослених

На ФПН БЛ запослено је: 7 (седам) редовних професора, 8 (осам) ванредних професора, 13 (тринаест) доцената и 9 (девет) виших асистената (табела 8). Поред запосленог академског особља, у извођењу наставе учествују и наставници и сарадници са Универзитета у Бањој Луци и наставници са других универзитета из окружења (табела 9).

Табела 8. Академско особље на ФПН БЛ

Број избора у звање	Претпрошла школска година (2014/2015)	Прошла школска година (2015/2016)	Текућа школска година (2016/2017)
Редовни професор	7	7	7
Ванредни професор	5	6	8
Доцент	13	16	14
Виши асистент	12	13	9
Асистент	0	0	0
Укупан број објављених избора	8	8	4
Број наставника са Универзитета у Бањој Луци	24	17	22
Број сарадника са Универзитета у Бањој Луци	14	16	17
Број наставника са других универзитета из окружења	9	5	6
УКУПАН БРОЈ НАСТАВНИКА	84	80	83

У табели 9 наведени су сви наставници и сарадници, њихова звања и уже научне области у пуном радном односу на ФПН БЛ.

Табела 9: Листа наставника и сарадника Факултета политичких наука у пуном радном односу

Ред. бр.	Наставник/сарадник	Звање	Ужа/е научна/е област/и	Запослен/а
1.	Др Здравко Злокапа	редовни професор	Политички систем	1989.
2.	Др Александар Богданић	редовни професор	Комуникологија	1996.
3.	Др Пејо Ђурашиновић	редовни професор	Посебне социологије	2004.
4.	Др Брацо Ковачевић	редовни професор	Теоријска социологија	1978.
5.	Др Никола Поплашен	редовни професор	Политичка теорија	1993.
6.	Др Лазо Ристић	редовни професор	Методологија социјалних истраживања	1999.
7.	Др Иван Шијаковић	редовни професор	Теоријска социологија	1977.
8.	Др Ђорђе Вуковић	ванредни професор	Политичка теорија	2004.
9.	Др Татјана Дуроњић	ванредни професор	Информационе науке - социјални аспект	2002.
10.	Др Мира Ћук	ванредни професор	Социјална политика	2013.
11.	Др Весна Ђурић	ванредни професор	Новинарство	2009.
12.	Др Јагода Петровић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2011.
13.	Др Александар Савановић	ванредни професор	Политичка теорија	2008.
14.	Др Милош Шолаја	ванредни професор	Међународни односи и безбједност	2011.
15.	Др Весна Шућур Јањетовић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
16.	Др Невенко Врањеш	доцент	Политички систем	2016.
17.	Др Немања Ђукић	доцент	Теоријска социологија	2009.
18.	Др Мања Ђурић Џакић	доцент	Политички систем	2009.
19.	Др Љубо Лепир	доцент	Социјална политика	2015.
20.	Др Небојша Мацановић	доцент	Општа педагогија	2010.
21.	Др Ранка Перић Ромић	доцент	Посебне социологије	2007.
22.	Др Андреа Пухалић	доцент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.

23.	Др Драгана Рашевић	доцент	Комуникологија	2008.
24.	Др Матеј Савић	доцент	Међународно право	2011.
25.	Др Владе Симовић	доцент	Политичка теорија	2008.
26.	Др Душко Трнинић	доцент	Посебне социологије	2004.
27.	Др Радмила Чокорило	доцент	Новинарство	2004.
28.	Др Драгана Шћеповић	доцент	Подручја социјалног рада	2014.
29.	Мр Жељко Будимир	виши асистент	Међународни односи и безбједност	2012.
30.	Мр Александар Врањеш	виши асистент	Политичко комуницирање	2009.
31.	Мр Борислав Вукојевић	виши асистент	Комуникологија	2015.
32.	Мр Драшко Гајић	виши асистент	Социјална политика	2005.
33.	Мр Оливера Грбић	виши асистент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
34.	Мр Анђела Купрешанин Вукелић	виши асистент	Информационе науке - социјални аспект	2008.
35.	Бојана Миодраговић, МА	виши асистент	Посебне социологије	2015.
36.	Мр Далибор Савић	виши асистент	Методологија социјалних истраживања	2009.
37.	Мр Андреа Ракановић Радоњић	виши асистент	Подручја социјалног рада	2015.

На студијском програму Социјални рад, према ужим научним областима за које је матичан овај Студијски програм, у пуном радном односу запослено је: 3 (три) ванредна професора, 3 (три) доцента и 3 (три) виша асистента (табела 10).

Табела 10. Академско особље на студијском програму Социјални рад ФПН БЛ

Број избора у звање	Претпрошла школска година (2014/2015)	Прошла школска година (2015/2016)	Текућа школска година (2016/2017)
Редовни професор	4	4	4
Ванредни професор	0	1	3
Доцент	6	6	9
Виши асистент	6	5	3
Асистент	0	0	0
Укупан број објављених избора	1	4	3
Број наставника са Универзитета у Бањој Луци	13	9	12
Број сарадника са Универзитета у	8	9	9

Бањој Луци			
Број наставника са других универзитета из окружења	5	3	2
УКУПАН БРОЈ НАСТАВНИКА	42	37	42

Поред наставника и сарадника у пуном радном односу на Факултету у извођењу наставе током школске 2016/17. године на студијском програму Социјални рад ангажован је и један број наставника и сарадника са других организационих јединица Универзитета у Бањој Луци, и то: 12 (дванаест) наставника и 9 (девет) сарадника. Такође, у извођењу наставе током школске 2016/17. године на студијском програму Социјални рад ангажовани су гостујући наставници са универзитета у окружењу: 2 (два) редовна професора (табела 10).

У табели 11 наведени су сви наставници и сарадници на студијском програму Социјални рад, њихова звања и уже научне области у пуном радном односу на Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци.

Табела 11: Листа наставника и сарадника судијског програма Социјални рад у пуном радном односу

Ред. бр.	Наставник/сарадник	Звање	Ужа/е научна/е област/и	Запослен/а
1.	Др Мира Ђук	ванредни професор	Социјална политика	2013.
2.	Др Јагода Петровић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2011.
3.	Др Весна Шућур Јањетовић	ванредни професор	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
4.	Др Љубо Лепир	доцент	Социјална политика	2015.
5.	Др Андреа Пухалић	доцент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
6.	Др Драгана Шћеповић	доцент	Подручја социјалног рада	2014.
7.	Мр Драшко Гајић	виши асистент	Социјална политика	2005.
8.	Мр Оливера Грбић	виши асистент	Теорија и методологија социјалног рада	2006.
9.	Мр Андреа Ракановић Радоњић	виши асистент	Подручја социјалног рада	2015.

У табели 12 дат је преглед броја наставника и сарадника у академској 2016/2017. години, а у табели 13 листа гостујућих наставника у истој години.

Табела 12. Преглед броја академског особља у текућој школској години

Особље	Ред. проф.	Ванр.проф.	Доцент	Виши асист.	Асистент
Запосленици на Универзитету	7	7	14	6	6
Вањски сарадници	2	0	0	0	0
УКУПНО	9	7	14	6	6

Табела: 13: Листа гостујућих наставника на судијском програму Социјални рад

Р. бр.	Наставник/сарадник	Звање	Институција запослење	Ужа/е научна/е област/и
1.	Др Мирослав Бркић	редовни професор	Универзитет у Београду Факултет политичких наука	Теорија и методологија социјалног рада
2.	Др Александар Југовић	редовни професор	Универзитет у Београду Факултету за специјалну едукацију и рехабилитацију	Социјална патологија

3.5.3. Избор и напредовање наставног особља

Наставници и сарадници запошљавају се на Универзитет у Бањој Луци, а самим тим и на ФПН БЛ, према утврђеним правилима, којима се обезбјеђују јасни и транспарентни критеријуми усаглашени са законским захтјевима за запошљавање наставника и сарадника (, члан 77, „Службени гласник Републике Српске“ број: 73/10, 104/11, 84/12 и 108/13).

Критеријуме који наглашавају значај научних, стручних и образовних компетенција наставника и сарадника, а који се запошљавају у наставничка или сарадничка звања, за процес подучавања и организовање наставних активности на Универзитету у Бањој Луци, односно Факултету, прописује

(број: 02/04-3.1537-106/13 од

28.05.2013.

године)

http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/4.Pravilnik_o_postupku_i_uslovima_izbora_nastavnika_i_saradnika_na_Univerzitetu.pdf

Процедуре за запошљавање наставника и сарадника примјењују се на правичан и транспарентан начин. У додатку се може погледати примјер конкурсне документације која укључује:

1. Одлука о утврђивању приједлога за расписивање конкурса;
2. Конкурс;
3. Одлука о именовању комисије за избор у звање наставника;
4. Одлука о утврђивању приједлога за избор у звање наставника и Извјештај о пријављеним кандидатима за избор наставника и сарадника у звање;
5. Одлука Сената о избору у звање.

Комплетна документација за један случај запошљава налази се у прилозима.

Универзитет и Факултет, преко својих мрежних страница (званичне интернет странице Универзитета и Факултета) одржава документацију о избору и напредовању у виша наставничка и сарадничка звања која доказује испуњавање услова и поштовање критеријума који су прописани и , као што су:

1. Научни и стручни радови наставника који упућују на научну област за коју се бира и предмете за које је наставник одговоран ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje;](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje;) <http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>),
2. Извјештај Комисије које је проводила процес избора у коме се препознаје научна област и компетенције чланова Комисије (http://www.unibl.org/sr/vesti?q%5Bby_kategorije%5D%5B%5D=7; <http://fpn.unibl.org/index.php/izvjestaji/izbori-u-zvanja>);
3. Одлука надлежног органа установе о избору наставника која одговара извјештају и приједлога Комисије;
4. Биографија наставника у којој се препознају компетенције у подручју подучавања ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje;](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje;) <http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>).

У табели 14 дат је преглед обављених избора у научна звања запослених на Факултету, а у табели 15 на студијском програму Социјални рад.

Табела 14: Број обављених избора у научна звања на Факултету политичких наука

Број избора у звање	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Редовни професор	1	1	-	1	-	-	1	-
Ванредни професор	-	1	3	-	1	1	4	1
Доцент	1	6	1	2	2	3	2	1
Виши асистент	2	7	1	-	1	4	1	1
Асистент	-	-	-	-	-	-	-	1
Укупан број објављених избора	4	15	5	3	4	8	8	4

Табела 15: Број обављених избора у научна звања на студијском програму Социјални рад

Број избора у звање	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
Редовни професор	-	-	-	-	-	-	-	-
Ванредни професор	-	-	-	-	-	-	2	1
Доцент	-	3	-	-	2	1	-	-
Виши асистент	2	2	-	-	-	-	2	2
Асистент	-	-	-	-	-	-	-	-
Укупан број објављених избора	2	5	-	-	2	1	4	3

3.5.4. Усавршавање наставног особља и управљање људским потенцијалима

Узимајући у обзир значај наставничких (предавачких) активности у високом образовању као приоритет се намеће јасно утврђивање политике запошљавања. Усавршавање наставног особља и управљање људским ресурсима (запошљавање, дефинисање задужења и одговорности, именовање, промовисање) те на који начин се врши евалуација, односно праћење рада кадрова и анализа оптерећености наставног академског кадра, дијелом је дефинисано кроз

(http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.Pravilnik_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistemizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf,
http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/2.1.Izmjene_i_dopune_Pravilnika_o_unutrasnjoj_organizaciji_i_sistemizaciji_radnih_mjesta_na_Univerzitetu.pdf).

Неопходно је од стране Универзитета усвајање Стратегије о развоју, као и доношење годишњег Плана о развоју од стране Факултета, којима би се јасно указало на потребе и дефинисале активности на побољшавању организације и рада високошколских установа, а које се тичу развоја људских ресурса и запошљавања новог наставничког и сарадничког кадра.

ФПН БЛ пажљиво прати рад и усавршавање свога наставног и сарадничког особља и периодично организује тематске сједнице Колегијума Факултета, гдје се кроз извјештаје руководиоца студијских програма доносе смјернице којима се прати напредавање академског особља и планирају нова запошљавања. Такође, Факултет континуирано прати рад сарадника и усмјерава их у научном напредовању за оне научне области за које постоји потреба у наставном процесу. На основу тих извјештаја и смјерница доносе се одлуке Вијећа студијских програма, које се преко ННВ упућују Сенату Универзитета, за покретање процедуре за напредовање академског особља, као и за нова запошљавања најбољих студената (студената генерације) у сарадничка звања. Факултет настоји да кроз финансијску подршку помогне својим запосленима (наставницима и сарадницима) приликом одлазака на научне и стручне конференције у окружењу и иностранству, а свим запосленим сарадницима (асистентима и вишим асистентима) омогућава финансијску подршку за наставак школовања (плаћене магистарске/ мастер и докторске студије).

Сви наставници и сарадници Факултета дужни су да своју научну и стручну дјелатност (објављене уџбенике и монографије, научне и стручне радове, учешће у научно-истраживачким пројектима и др.), редовно уписују у своју библиографију на универзитетском сајту преко Информационог система Универзитета у Бањој Луци ФИС ([http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries\[zaposleni_tip\]=nastavno_osoblje](http://www.unibl.org/sr/fis/adresar?queries[zaposleni_tip]=nastavno_osoblje)) и сајту Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/index.php/fakultet/nastavnici-i-saradnici>), што је један од предуслова за избор у виша звања. Универзитет и Факултет би требали више и јаче стимулирати научне активности наставника и сарадника, као што су објављивање радова у часописима индексираним релевантним свјетским базама, учешће на међународним научним конференцијама и реализација међународним научно-истраживачких пројеката.

ФПН БЛ, кроз Институт за друштвена истраживања, који дјелује при Факултету, обезбјеђује једногодишњу праксу и усавршавање за најбоље студенте и студенткиње

сва четири студијска програма. Кроз овакав вид праксе и усавршавања до сада је прошло 10 (десет) најбољих студената Факултета.

Наставници и сарадници Факултета дио својих научно-истраживачких активности реализују преко Института, док су у истраживачким тимовима, поред академског особља, укључени и студенти, чиме се активно ради на увезивању образовања и научно-истраживачких активности. Такође, студенти свих циклуса студија, настоје се одобривољити да на овакав начин активно учествују у истраживачком раду.

На Универзитету у Бањој Луци први пут је уведен програм приправничког стажирања у трајању од годину дана за најбоље студенте генерације нашег Универзитета. Од јануара 2017. године, на ФПН БЛ запослени су приправници Душан Кондић и Тамара Дакић, који су били студенти генерације у академској 2015/2016. години са истом просјечном оцјеном 9.51.

3.5.5. Административно-техничко особље

ФПН БЛ запошљава довољан број административно-техничког особља како би обезбиједио редовно провођење дјелатности. Укупно је запослено 25 административно-техничког особља. Административно особље распоређено је у сљедеће службе:

1. Секретар факултета;
2. Студентска служба;
3. Студентска служба за други и трећи циклус студија;
4. Служба за опште послове;
5. Технички секретар;
6. Библиотека.

3.6. Квалитет физичких ресурса

3.6.1. Ресурси за учење и подршка студентима

ФПН БЛ посједује простор намјенски грађен за потребе високог образовања. Нето корисни простор објекта износи 4.481 m², са сљедећим распоредом: амфитеатар са 250 (двје стотине педесет) мјеста; 13 (тринаест) учионица капацитета од 40 (четрдесет) до 120 (сто двадесет) мјеста; рачунарска сала; свечана сала; сала за састанке у деканату; 37 (тридесет седам) кабинета за наставнике и сараднике; канцеларија Института за друштвена истраживања; канцеларија за студентску организацију; библиотека; читаоница; скриптарница; просторије за администрацију (8 /осам/ канцеларија и студентска служба) и простор студентског бифеа (табеле 16 и 17).

Табела 16. Ресурси и инфраструктура

Укупна површина корисног простора (m ²)	4.685,45m ²
Површина ученичког простора (m ²)	1.313,40 m ²
Површина библиотекачког простора (m ²)	198,60 m ²
Број амфитеатара	1
Број учионица	13
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	930
Број рачунарских учионица	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30
Укупан број рачунара	108
Укупан број пројектора	15
Укупан број библиотечких јединица	6.650
Укупан број књига у библиотеци	5.957
Број сала за различите активности	2
Површина простора за заједнички боравак	255 m ²
Површина простора за рад и организовање студената	30 m ²
Број просторија за наставнике и сараднике	39
Број особа запослених у библиотеци	2
Укупан број административног особља	25
Укупан број особља у студентским службама	4

Табела 17. Ресурси и инфраструктура по школским годинама

Школска година	Претпрошла школска година (2014/2015)	Прошла школска година (2015/2016)	Текућа школска година (2016/2017)
Укупна површина корисног простора (m ²)	4.685,45 m ²	4.685,45 m ²	4.685,45 m ²
Површина ученичког простора (m ²)	1.313,40 m ²	1.313,40 m ²	1.313,40 m ²
Површина библиотекачког простора (m ²)	198,60 m ²	198,60 m ²	198,60 m ²
Број амфитеатара	1	1	1
Број учионица	13	13	13
Број сједећих мјеста за наставу за студенте	930	930	930
Број рачунарских учионица	1	1	1
Број рачунара у рачунарским учионицама	30	30	30
Укупан број рачунара	100	105	108
Укупан број пројектора	15	15	15
Укупан број библиотекачких јединица	5.620	5.900	6.650
Укупан број књига у библиотеци	5.300	5.721	5.957
Број сала за различите активности	2	2	2
Површина простора за заједнички боравак	255 m ²	255 m ²	255 m ²
Површина простора за рад и организовање	30 m ²	30 m ²	30 m ²

студената			
Број просторија за наставнике и сараднике	39	39	39
Број особа запослених у библиотеци	2	2	2
Укупан број административног особља	25	25	25
Укупан број особља у студентским службама	4	4	4

ФПН БЛ посједује 110 (сто десет) рачунара за потребе администрације и академског особља, у које се убраја и 35 (тридесет пет) рачунара у рачунарској сали који су стално доступни студентима. Све учионице су опремљене пројекторима и аутоматским платнима за пројекторе. Обезбјеђена је стална конекција на интернет.

Студијски програм Социјални рад користи четири учионице укупне површине 354,8 m² са 250 мјеста, као и 6 (шест) наставничких и сарадничких кабинета. Једна учионица је опремљене мобилним намјештајем, како би се студентима омогућила интерактивна настава коју захтјевају поједини наставни предмети са овог студијског програма.

Студентима Факултета доступна је библиотека са 5.957 књига и часописа, класичних и најновијих, домаћих и иностраних, публикација и периодике. Читаоница има 72 (седамдесет два) мјеста, а рачунарска сала 30 (тридесет) мјеста.

Зграда Факултета потпуно је прилагођена особама са инвалидитетом, односно уклоњене су све архитектонске баријере што омогућава једнаке и квалитетне начине боравка и студирања за све студенте. Студенти и студенткиње студијског програма Социјални рад су организовани у помаћи студентима са инвалидитетом, ради лакше доступности наставних садржаја (нпр. снимање звучних књига, пребацивање наставних садржаја у већи фонт и сл.).

Студентима је доступан [менторски програм](#), кроз који, уз рад са менторима и инструкторима, могу савладати основне технике дебате и бесједништва, као и студентски портал Факултета [менторски програм](#) преко којег могу, кроз стручно усмјеравање, савладати основе новинарства и комуницирања (<https://studentibl.wordpress.com/>).

Цијели простор Факултета је климатизован.

План јавних набавки Универзитета у Бањој Луци и Факултета за 2016. годину може се погледати на сљедећем линку: [http://www.unibl.org/sr/vesti?q\[by_kategorije\]\[\]=66](http://www.unibl.org/sr/vesti?q[by_kategorije][]=66).

Студенти су информисани о ресурсима и услугама које су им на располагању преко званичне интернет странице Универзитета у Бањој Луци (<http://www.unibl.org/sr/>), званичне интернет странице Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/>), званична Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (www.facebook.com/FPNBL), званичних Twitter и Instagram налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (https://twitter.com/FPN_Banjaluca, https://www.instagram.com/fpn_bl/).

3.7. Информациони системи

Вођење евиденције у високошколским установама прописано је Правилником о садржају и начину вођење евиденција које води високошколска установа (Службени гласник РС 79/11, 48/14) и Правилником о садржају јавних исправа које издају високошколске установе (Службени гласник РС 78/11, 46/14, 54/14), линк http://www.vladars.net/sr-SP-Cyrl/Vlada/Ministarstva/mpk/PAO/Pages/Visoko_obrazovanje.aspx

Прикупљање података на ФПН БЛ и студијском програму Социјални рад одвија се на више начина:

1. Евиденција о настави и присуству студената настави и вјежбама обезбјеђује се у оквиру сваког предмета на обрасцима јединствено конципираним за ову намјену. Овај облик података користи се у праћењу активности студената, предиспитном оцјењивању и верификацији присуства у циљу добијања потписа и овјере семестра. На основу ових података оцјењује се активност и укљученост студената у процес наставе.
2. Прикупљање података о упису студената на факултет обухвата сљедеће податке и активности: регистрацију приликом пријављивања за упис на обрасцу факултета, унос података у базу, прављење листа пријављених и ранг листа резултата пријемног испита. Приликом уписа студенти електронски попуњавају анкетни листић чиме постају корисници facebook мреже путем које се остварује комуникација између наставног особља и студената. У бази се ажурирају подаци и обезбјеђују информације о успјеху кандидата. Ова евиденција омогућава извјештаје о врстама претходно стеченог образовања, мјесту живљења и завршетка школе.
3. Прикупљање података о студентима обухвата податке који се прикупљају на прописан начин и на основу установљене евиденције Републичког завода за статистику (уписни лист, пријавни семестрални лист, пријавни лист, семестрални лист), формирање досијеа студента, упис у регистар студената, упис у матичну књигу и попуњавања студентске књижице (индекса). Сви подаци се електронски уносе и обрађују. Ова евиденција омогућава добијање извјештаја о броју уписаних студената, статусу студента, социјалном и економском стању, родној припадности, здравственом стању и инвалидитету, дужини студирања, а даље се користи за праћење рада студента.
4. Подаци о одржаним испитима се прикупљају на почетку академске године за цијелу текућу академску годину на обрасцу дефинисаном у бази података. Студент преко интернета пријављује/одјављује испите, а приликом завршног испита прилаже пријаву на прописаном обрасцу коју попуњава предметни наставник. Пријава служи као доказ о положеном испиту. Подаци се уносе у матичну књигу и све се чува у досијеима студената. Поред пријаве, одговорни наставник на испиту за сваки испитни рок доставља записник на прописаном обрасцу факултета о одржаном испиту који садржи оцјене студената. Записник се чува као трајан документ у архивским фолдерима факултета. Сваки дан се једном ажурирају подаци који се добијају на релацији студент-факултет.
4. Подаци о пролазности студената: за сваки испитни рок (за све термине) се врше анализе пролазности студената у екселу. Анализа садржи број студената који је слушао предмет

текуће академске године, број студената који је пријавио испит, број студената који су изашли на испит, број студената који су положили, просјечна оцјена остварена на том испитном року и процентуална пролазност студената за сваки предмет и за сваки испитни рок (<http://fpn.unibl.org/index.php/evaluacijski-izvjestaji>).

5. Подаци о завршним испитима и комисијама: Тема завршног испита се дефинише на прописаном обрасцу који садржи опште податке о студенту, назив теме, предмет рада и сагласност потенцијалног ментора. Тему одобрава Вијеће студијског програма које формира и комисију за оцјену и одбрану рада. По завршеном раду закузује се одбрана. На одбрани комисија попуњава податке у прописаном обрасцу записника о оцјени и одбрани рада, пријаву о положеном завршном испиту са оцјеном и потписима чланова комисије. На основу те документације ажурира се матична књига и закључује се процес студирања.

6. Евиденција о промјенама у студирању (нови уписи, промјена статуса студента, промјена студијских програма, испис студената, број дипломираних итд.) такође се води у бази података на дефинисаним обрасцима.

6. Подаци о напредовању и изборима у звање наставника воде се у информационом систему Универзитета у Бањој Луци у бази података e-zaposleni која садржи податке о научном и стручном раду наставника и сарадника.

Универзитет у Бањој Луци посједује Факултетски Информациони Систем (ФИС) који омогућава праћење, администрирање и организовање наставе и наставних процеса на Универзитету. Систем обухвата апликацију за студентску службу, веб портал за студенте и веб портал за запослене. ФПН БЛ само дјелимично користи овај систем. У бази података за запослене, сви запослени наставници и сарадници на факултету уносе своје податке о свом научном раду, развоју каријере и напредавању тако да је омогућено праћење стања и утврђивање испуњености услова приликом избора као и генерисање извјештаја који обједињују различите податке из различитих служби. Ова погодност је од великог значаја за генерисање статистичких извјештаја. Систем поседује висок степен заштите података, омогућава рад са великим бројем корисника истовремено, високу параметризацију система као и могућност проширења. ФПН БЛ није корисник овог система.

Пратећи токове модерног развоја високошколских установа у земљи и свијету Факултет политичких наука Универзитета у Бањој Луци је током школске 2010 године увео систем Електронског вођења података студентске службе којим је увелико унапријеђен ниво пружања услуге како студентима тако и особљу факултета.

Основни садржај система садрже:

- Клијент-Сервер апликација
- Веб приступ
- Синхронизација података у реалном времену
- Бекап (израда резервних копија) система

Систем је модуларан и посједује више нивоа приступа апликацији. Разликујемо студентски модул, затим модул за референте студијских програма, модул за секретаре студијских програма и на крају модул за администратора система.

Пошто се изврши креирање студентског досијеа, а по завршеној уписној процедури, студенту се доставља Корисничко име и привремена лозинка за приступ Веб систему Електронског вођења података студентске службе ФПН БЛ. Пошто се успјешно пријави, студент види сва оптерећења по предметима и семестрима за одабрани студијски програм. Путем ове апликације у могућности је да изврши пријаву полагања испита као и одабир изборног предмета који жели слушати у текућој академској години. По завршеном испиту, студент има увид у своје оцјене као и у укупан број ECTS бодова које је зарадио како присуством и активношћу у току наставног дијела, тако и по завршеној испитној процедури.

Професори у свом модулу имају опцију да виде оптерећење по катедри која им је додјељена, као и број студената који су пријавили испит.

Секретари студијских програма су у могућности да раде измјене распореда предавања као и да виде оптерећења по предметима за студијски програм.

Администраторски модул има приступ објавама резултата испита на свим програмима како првог тако и другог циклуса студија.

Систем је у свакодневној употреби увелико олакшао посао вођења студентских досијеа како наставницима и сарадницима тако и административном особљу студентске службе факултета.

Универзитет у Бањој Луци и ФПН БЛ су планирали примјену Факултетског Информационог Система (ФИС) и на овом факултету у наредној академској години како би подаци били јединствено вођени и извјештаји били упоредиви.

3.8. Информисање јавности

Све важне информације о раду високошколске установе јавност може добити преко званичне интернет странице Универзитета у Бањој Луци (<http://www.unibl.org/sr>), званичне интернет странице Факултета политичких наука (<http://fpn.unibl.org/>), званична Facebook страница Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци (www.facebook.com/FPNBL), званичних Twitter (https://twitter.com/FPN_Banjaluka) и Instagram (https://www.instagram.com/fpn_bl/) налога Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци. У табелама од 18 до 22 дат је преглед података о корисницима званичних интернет страница Факултета.

Табела 18: Број посјета званичне интернет странице Факултета (<http://fpn.unibl.org/>)

Мјесец	Јединствених посјетилаца	Број посјета	Страница	Погодака	Проток
Јан. 2017.	4,869	11,891	32,821	483,246	28.94 GB
Феб. 2017.	4,811	12,101	81,800	524,370	23.39 GB
Март 2017.	14,151	20,756	217,345	405,848	14.19 GB
Укупно:	23,844	44,761	331,980	1,413,484	66.51 GB

Табела 19: Активности на званичној интернет страници (<http://fjn.unibl.org/>)

Дан	Страница	Погодака	Проток
Пон	2,444	11,576	628.52 MB
Уто	1,479	7,535	363.58 MB
Сре	1,779	8,486	498.74 MB
Чет	2,433	9,078	554.89 MB
Пет	35,518	41,054	699.67 MB
Суб	446	3,772	203.56 MB
Нед	302	5,304	245.14 MB

Табела 20: Активности на званичној Facebook страници (www.facebook.com/FPNBL)

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
2168	Просјечно 1500 људи прегледа објаве на страници.	Најактивнији четвртом, најмање понедељком	62% пратилаца је женског, а 38% мушког пола. 1877 пратилаца је из БиХ, 1100 из Бања Луке.	У просјеку три објаве дневно (800+ досад).

Табела 21: Активности на званичном Twitter налогу (https://twitter.com/FPN_Banjaluka)

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
990	Просјечно 1530 људи прегледа објаве на страници.	26500 импресија током посљедња три мјесеца.	73% пратилаца је мушког, а 27% женског пола. Најчешће интересовање је пословање и информисање.	У просјеку три објаве дневно (укупно 560 досад).

Табела 22: Активности на званичном Instagram налогу (https://www.instagram.com/fjn_bl/).

Пратиоци	Домет	Активност пратилаца	Демографски подаци	Динамика објављивања
1322	-	-	-	Укупно 287 досад.

На интернет страници Факултета могу се добити информације о активностима на Факултету, информације о студијским програмима, наставни планови и програми за све

циклусе студија, syllabusи за наставне предмете, информације и биографије свих запослених и ангажованих на Факултету, подаци о организацији и руководству, Студентској организацији Факултета, Институту за друштвена истраживања, Водич за будуће студенте и студенткиње, материјали за припрему пријемних испита за упис на мастер студије, извјештаји о уређеним мастер, магистарским и докторским радњама, извјештаји о пријављеним кандидатима за изборе у виша звања или нова запошљавања, резултати студентских евалуација студијских програма, информације и стипендијама и усавршавању у земљи и иностранству, научни часопис , фото галерија (<http://fpn.unibl.org/>). У електронском систему Студентске службе (е-Студентска служба) размјењују се информације о предавањима, консултацијама, испитима, предиспитним обавезама (<https://78.28.135.110/sson2/pocetna.jsf>).

ФПН БЛ сваке године објављује у штампаном издању (<http://fpn.unibl.org/index.php/upis/623-informator-za-upis-studenata-u-akademsku-201718-godinu>), док је на интернет страници доступан (<http://fpn.unibl.org/index.php/upis/vodic-za-brucose>), као и за упис на други циклус студија (<http://fpn.unibl.org/index.php/master-studije/materijali-za-prijemni-ispit>).

Поред укупних резултата студентских евалуација наставних активности студијских програма, на интернет страници Факултета, треба објавити стопе пролазности и просјечне оцјене по предметима.

Информације објављене на званичној интернет страници Факултета доступне су на српском (ћирилична и латинична верзија) и енглеском језику.

Ради повећања видљивости и присутности Универзитета у Бањој Луци на интернету донесен је

([http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/9.Pravilnika_o_povecanju_mjerama%20i%20vidljivosti_na_internetu .pdf](http://unibl.org/uploads/files/strane/pravilnici/9.Pravilnika_o_povecanju_mjerama%20i%20vidljivosti_na_internetu.pdf)).

3.9. Међународна сарадња Универзитета, факултета и студијског програма

Универзитет у Бањој Луци има врло широку мрежу различитих активности у области међународне сарадње. Канцеларија проректора за међународну и међууниверзитетску сарадњу Универзитета у Бањој Луци, за период 2008-2015. године, сачинила је анализе постојећег стања, успоставила основне процедуре, одредило стратешке циљеве и развила мрежу међууниверзитетских, међудржавних и међународних контаката, који представљају основ будућег интернационалног развоја Универзитета. Преглед активности за наведени период само је сажетак неких од најважнијих реализованих планова. Преглед активности се налази на:

<http://www.unibl.org/sr/saradnja/pregled-aktivnosti-2008-2016/pregled-aktivnosti-za-2016-godinu>

Важећи закони из области високог образовања дају високошколским установама (универзитетима) аутономију у успостављању сарадње са високошколским

институцијама из других држава. Тиме се признаје међународни уговорни капацитет Универзитета у Бањој Луци, што је од огромне важности за његов статус у држави и у иностранству. Процес трансформације високог образовања и укључивање у европски простор високог образовања, као и јединствени европски научни простор, намеће потребу сарадње са другим универзитетима у иностранству, у циљу обезбјеђења услова за размјену особља и студената, те узајамно признавање периода и степена образовања и повећање квалитета рада. Зато је у протеклом периоду посебна пажња посвећена уговорним односима са другим високошколским установама.

Од интеграције Универзитета 2008. године, склопљено је више од 200 уговора са иностраним факултетима, универзитетима, институтима и другим установама из области високог образовања.

Поред уговора о сарадњи, чланство у међународним асоцијацијама представља једну од значајних референци о спремности на сарадњу са иностраним партнерима, али доприноси и угледу и препознавању Универзитета на међународном нивоу. Наш Универзитет је члан Европске асоцијације универзитета ( ) и потписник Велике повеље Универзитета ( ). Члан је и Међународне универзитетске мреже академске и истраживачке сарадње, у окриљу Научног парка Универзитета из Рима (Италија), Генералне скупштине Интеруниверзитетског центра за научни рад и сарадњу са Источном и Југоисточном Европом ( ), са сједиштем на Универзитету у Барију (Италија), као и "Мреже универзитета" основане с циљем да створи трајну везу између универзитета и истраживачких центара из Јадранско-јонског региона.

У оквиру међународне сарадње Универзитет у Бањој Луци значајну пажњу посвећује размјени студената и особља, као дијела активности уговора о сарадњи, кроз међународне програме размјене, студијске посјете, љетне школе, радионице и праксу. Наш Универзитет од академске 2008/2009. године постао дио тзв. ( )

( ) мреже, а од академске 2011/2012. године учествује у програму размјене . Због обавезе признавања периода студија проведених у иностранству од 2011. године формирана је мрежа академских координатора за међународну размјену на факултетима/Академији умјетности.

Особље и студенти Универзитета у Бањој Луци користе и друге могућности стипендирања различитих програма влада страних земаља и међународних организација и фондација. Посјете нашем Универзитету група студената из иностранства и еминентних предавача из различитих области су пракса која се његује.

Ванја Лука додјељује сваке године NOVUM награде, стипендије за пет изврских студената Универзитета у Бањој Луци. Ове награде додјељују се од академске 2010/11. године, у трајању од осам академских година.

Учешће у међународним пројектима и другим заједничким активностима са иностраним партнерима изузетно је значајно за област међународне сарадње, па Универзитет у Бањој Луци велику пажњу посвећује успостављању нових контаката. Највећи број реализованих међународних образовних пројеката на нашем Универзитету

су пројекти. Од 1996. године, Универзитет у Бањој Луци је учествовао у 89 пројеката, које је финансирала Европска комисија. У том контексту остварена је сарадња са свим универзитетима из Босне и Херцеговине, те бројним универзитетима из Европе. Од 2014. године Универзитет учествује у новом програму Европске комисије .

И у наредном периоду наставиће се и интензивирати сарадња са међународним организацијама које дјелују у Босни и Херцеговини у оквиру програма сарадње који се реализују у Босни и Херцеговини, а посебно са: Европском комисијом, Савјетом Европе, Делегацијом ЕУ у БиХ, (раније) канцеларијом у Босни и Херцеговини, Канцеларијом резидентног координатора програма ОУН у БиХ, БиХ (Агенција Уједињених нација за развој), (Организација за европску безбједност и сарадњу), ЕУ инфо центром, амбасадама Босне и Херцеговине у иностранству и иностраним амбасадама у БиХ, (Европска асоцијација универзитета).

ФПН БЛ успоставио је директну сарадњу са свим факултетима политичких наука у окружењу (Београд, Сарајево, Загреб, Љубљана, Подгорица), а од факултета из других европских високошколских центара то су:

1. Институт за политичке студије у Тулузу, Француска;
2. Белгородски државни национални истраживачки универзитет, Русија;
3. Универзитет Редбаунд, Нијемеган, Холандија (Radboud University, Nijmegen, Netherlands).

Студијски програм Социјални рад остварио је сарадњу и размјену са Универзитетом У Бугарској и Чешкој. Особље које је долазило у размјену на Факултет политичких наука, односно Студијски програм социјалног рада у посљедње три академске године (под особљем у размјени подразумијева се особље које је провело најмање пет (5) радних дана на факултету):

1. Prof. Yuliya Yordanova Paulova-Geneva (Универзитет Св. Ђирила и Св. Методија/Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий", Велико Трново, Бугарска) - Студијска посјета Студијском програму социјалног рада Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, 03.-08. јуни 2013. године;
2. Prof. Milena Hristova Yorgova (Универзитет Св. Ђирила и Св. Методија/Великотърновския университет "Св. св. Кирил и Методий", Велико Трново, Бугарска) - Студијска посјета Студијском програму социјалног рада Факултета политичких наука Универзитета у Бањој Луци, 03.-08. јуни 2013. године;
3. Проф. Zlatica Dorková са Tomas Bata University in Zlín, Czech Republic у склопу Ceerus Freemover програма. Трајање размјене 13.03. - 17.03.2017. године.

Студенти студијског програма Социјални рад ФПН БЛ преко представничког тјела Студентске Организације Факултета у циљу промоције знања, размјене искустава и продуктивнијег рада су развијали сарадњу са студентским организацијама у региону.

1. Асоцијација студената Факултета политичких наука (Универзитет у Сарајеву) ;

2. Хрватски Студентски Политолошки Форум (Свеучилиште у Мостару);
3. Унија Студената Социјалног Рада (Универзитет у Београду);
4. Подгорица - нема званичну студентску организацију (Универзитет Црне Горе);
5. Загреб - нема званичну студентску организацију (Свеучилиште у Загребу);
6. Љубљана - нема званичну студентску организацију (Универзитет у Љубљани);
7. Асоцијација на студенти по социјална работа (Универзитет Св. Кирил и Методије).

Један од пројеката који се већ пету годину за редом обиљежава и који је најбољи примјер сарадње студентских организација социјалног рада јесте „Регионални конгрес студената социјалног рада“ који окупља суденте наведених факултета сваке године и даје им могућност размјене знања и искустава у области социјалног рада.

Студенти и наставно особље на Универзитету у Бањој Луци имају право да у оквиру програма међународне размјене проведу одређено вријеме (семестар или студијску годину) на другом универзитету у земљи или у иностранству, посредством међународних програма за размјену студената, или на бази билатералних уговора између универзитета (Статут Универзитета, члан 120). Програм међународне размјене организован је путем координатора за међународну размјену на нивоу Универзитета, те координатора за међународну сарадњу и академских координатора за међународну размјену студената и особља на нивоу организационих јединица. Информације о понуђеним програмима размјене студенти и наставно особље могу пронаћи на званичној интернет страници Универзитета, у дијелу посвећеном међународној сарадњи и међународним образовним пројектима, претрагом Универзитетске веб странице, те на званичној интернет страници Факултета. Међународна размјена се одвија у координацији координатора универзитета и факултета. Чланом 120. Статута Универзитета у Бањој Луци, студентима се гарантује мобилност и признавање остварених бодова у току дотадашњег образовања на другом универзитету у складу са Законом о високом образовању РС и правилима Европског система преноса и акумулације бодова (ECTS). Мобилност студената регулисана је и Статутом ФПН БЛ и Правилима студирања на првом и другом циклусу студија, члан 41.- 43. У складу са уговором који студент закључује са Универзитетом, признаје му се еквивалентни остварени број бодова, а према Правилима студирања на I и II циклусу студија, члан 41. Студенти који желе да бораве у програму размјене један или два семестра, требају уз сагласност координатора за међународну размјену да потпишу Уговор о учењу.

Студенти студијског програма Социјални рад нису до сада користили могућности међународне размјене студената правдајући то годином одсуства и немогућношћу вредновања тод одсуства.

4. SWOT анализа студијског програма Социјални рад

Послије обимне, свеобухватне и одговорне анализе у самоевалуацијском процесу било је могуће урадити и SWOT анализу у којој су идентификоване снаге и слабости студијског програма и ФПНБЛ које су у директној вези са студијским програмом, као и прилике и пријетње за студијски програм Социјални рад и Факултет политичких наука у Бањој Луци.

Снаге	Слабости
<ol style="list-style-type: none"> 1. Лиценцирана сва три циклуса студијског програма 2. Перманентан развој студијског програма и достигнути ниво квалитета 3. Практично образовање у току студија 4. Развој властитог особља 5. Усмјереност ка пракси и повезаност са праксом 6. Број студената и могућност селекције 7. Повезаност са студијским програмима у региону 8. Чланство у Европској асоцијацији школа социјалног рада као чланице Међународне асоцијације школа социјалног рада 9. Изузетно добри услови рада, опремљеност и приступачност 10. Могућност интернет комуникације наставника и студената и информациона приступачност свим најважнијим догађајима и резултатима 11. Студентска служба приступачна и отворена за студенте и запослене 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Нејасно профилиран пут развоја студијског програма на факултету и односи са другим програмима 2. Старост студијског програма и недовољно искуство 3. Недовољан наставнички кадар и оптерећеност особља 4. Квалитет и квантитет студената 5. Недовољна пројектна активност 6. Недостатак финансијске подршке за научно истраживачки и пројектни рад 7. Неадекватан систем за награђивање и унапређивање наставничког особља 8. Недовољна примјена система квалитета 9. Спор развој асистената 10. Недовољно учешће студената у активностима студијског програма 11. Неинтегрисаност Универзитета и сложен административни процес доношења одлука са ризиком некомпетентности доносилаца
Могућности	Пријетње
<ol style="list-style-type: none"> 1. Потребе за социјалним радом у транзицијским друштвима 2. Непокривеност тржишта социјалног рада са стручним и научним институцијама 3. Финансијска приступачност 4. Могућности запошљавања уопште и у другим системима (образовање, здравство, правосуђе, цивилни сектор) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Негативни демографски трендови (смањење броја дјеце и младих у школама) 2. Тренд пада интереса кандидата за студијски програм 3. Квалитет уписаних студената 4. Смањено јавно финансирање 5. Положај друштвених наука на Универзитету у Бањој Луци 6. Утицај политике на аутономност високог образовања и на уписну политику 7. Невредновање излазних квалификација другог и трећег циклуса у пракси социјалног рада 8. Неразвијен систем квалитета професије социјалног рада (не постојање лиценцирања)

5. Закључци

Процес самоевалуације траје перманентно од оснивања студијског програма Социјални рад, а формално је самоевалуација трајала од јануара до краја јуна 2017. године и окончан је овим извјештајем који свеобухватно и реално оцјењује студијски програм Социјални рад, али и неке елементе ФПН БЛ и Универзитета у Бањој Луци. Овај процес указао је на добре стране и постигнућа у развоју студијског програма, али је установио и недостатке у дефинисању и спровођењу одређених процедура и обавеза. Тим за самоевалуацију се одлучио за објективну оцјену, без уљепшавања и посебних истицања добрих страна, односно без занемаривања и негирања страна које упућују на простор развоја. Тиме се и руководио у изради овог извјештаја. Сматрамо да ћемо на тај начин створити претпоставке за дефинисање мјера које ће омогућити даљи позитиван развој студијског програма Социјални рад, његову одрживост у врло турбулентном и промјенљивом окружењу које је неповољно за развој знања и високо образовање, посебно у друштвеним наукама и да ћемо искористити прилике које нису велике, али постоје, како би смо наставили са развојем и постизањем добрих резултата у образовању социјалних радника.

1. Универзитет, ФПН БЛ и студијски програм Социјални рад имају развијене процедуре које регулишу процес доношења и усавршавања студијских програма које се у раду у потпуности примјењују. Универзитет је развио и процедуре система квалитета. Њихова примјена у раду на сва три нивоа није на задовољавајућем нивоу. У процесу самоевалуације формирао се осјећај да институционална структура за систем квалитета недовољно дјелује и да сам систем квалитета није промовисан на факултетима и студијским програмима, односно да особље у организационим јединицама Универзитета није оспособљено за његову примјену. За даљу посвећеност овом систему и остваривање његове потврде кроз процес акредитације неопходно је дефинисати мјере, урадити већ установљена потребна побољшања кроз процес акредитације Универзитета и обезбиједити систем праћења са евалуацијом као перманентним процесом.

2. Стратешко планирање није системска пракса на Универзитету у Бањој Луци и његовим организационим јединицама, што ствара проблеме у праћењу и оцјени рада и неомогућава предвиђање будућности, што је веома значајно за опстанак и одрживост студијских програма и факултета на Универзитету у Бањој Луци.

3. ФПН БЛ је млад Факултет и у седам година свога постојања као самостална организациона јединица успио је да привуче пажњу великог броја младих људи за школовање на овом факултету. У овом времену, ФПН БЛ је успио да успостави сва три циклуса образовања на свим студијским програмима, да створи одличне просторне и материјалне услове за рад, да створи библиотеку коју перманентно развија, да оснује часопис, појави се као издавач вриједних издања својих наставника и сарадника, да организује више стручних догађаја, да обезбиједи гостовање истакнутих научних радника, јавних личности из области политике, новинарства, социјалног рада и социологије, те познатих практичара из цијелог свијета и да се у друштвеној јавности Републике Српске препозна као борац за аутономност научне мисли и академског образовања, научне истине, квалитета и општег развоја. Као Факултет који је један од најмлађих на Универзитету у Бањој Луци и са недовољно искуства мора да учини додатне кораке како би побољшао образовни процес, квалитет студената и

наставничког особља и научно истраживачки рад. Мора проширити своју дјелатност на ширем академском и међународном простору и стално пратити промјене у друштвеном контексту како би својим програмима одговарао на потребе друштвене стварности. Факултет треба побољшати стратешко планирање, праћење и оцјену квалитета студијских програма и редовно анализирати и оцјењивати постигнуте резултате. Факултет већ у наредној академској години планира да успостави одржавање научне конференције сваке године као сталну активност чиме ће се повећати његова афирмисаност у научном раду.

4. Учешће студената у планирању, организацији и извођењу студијских програма дефинисано је у више процедура и документа које садрже више могућности за њихово учешће. Међутим, студенти нису задовољни и нису мотивисани за повећање свог учешћа, што у складу са стандардима система квалитета треба бити унапријеђено кроз повећање интегрисаности студената на факултету и студијским програмима.

5. Студијски програм Социјални рад успио је да се успостави, развије и афирмише на просторима Републике Српске и шире у складу са Стандардима и смјерницама за обезбјеђење квалитета у Европском простору високог образовања и Међународним стандардима у образовању социјалних радника. Наставни планови и програми на сва три циклуса омогућавају перманентно високо образовање за социјални рад и развој стручних и академских каријера социјалних радника.

6. Настанак и развој студијског програма Социјални рад заснован је на потребама праксе социјалног рада и све промјене у наставном плану (било их је 4 (четири) за 17 година постојања) рађене су са циљем стицања знања и вјештина за остваривање основних циљева социјалног рада и образовања социјалних радника. Захтјеви праксе социјалног рада иницирали су промјене и усмјеравали рјешења. Свака измјена наставног плана доприносила је повећању исхода учења како би дипломирани социјални радници били оспособљени за практичан рад у постојеће друштвено политичком и економском контексту.

7. Студијски програм Социјални рад максимално је повећао праксу у наставном плану и тиме обезбиједио испуњавање минимума међународних стандарда по овом питању. Даље повећање учешћа праксе лимитирано је капацитетима система који запошљавају социјалне раднике, али ће се на овоме и даље радити кроз повећавање учешћа практичара у извођењу наставе.

8. Образовање за научно истраживачки рад је такође један од циљева високог образовања социјалних радника и у наставном плану укључени су инструменти за његово остварење. Међутим, исходи учења у овом пољу нису на одговарајућем нивоу према мишљењу дипломираних социјалних радника и њихових руководилаца, што захтјева да се у даљем раду побољшају начини који ће омогућити веће примјенљиво знање за праћење, анализу и истраживање социјалних појава и социјалних проблема који су у средишту дјелатности социјалног рада.

9. Студијски програм Социјални рад перманентно ради на развоју властитог кадра. Кад је основан, сво наставно особље из социјалног рада било је са других факултета. Данас студијски програм из научног поља социјалног рада има 6 (шест) наставника и 3 (три) сарадника запослених на Универзитету у ФПН БЛ који се перманентно развијају и

усавршавају. Постоји одређеност и за даљи развој уз већа очекивања подршке Универзитета и Факултета.

10. На тржишту социјалног рада недостају институције које се баве истраживачко аналитичким радом и едукацијом практичара. Ту студијски програм Социјални рад види своју шансу и планира да развије програм цјеложивотног учења социјалних радника запослених у социјалним службама.

11. Студијски програм је у 2017. години приступио процесу редизајнирања другог циклуса развијајући програм са више усмјерења. Чиме жели понудити социјалним и другим радницима из друштвених и хуманистичких образовања могућност већег усмјереног образовања и тиме створити простор за већу укљученост практичара у формално високо образовање.

6. Прилози

1. Наставни планови и програми првог циклуса студијског програма Социјални рад са елаборатима (2000,2007, 2010, 2013, 2016);
2. Елаборат са наставним планом о дошколовавању социјалних радника;
3. Одлуке о дозволама за рад и лиценцирање програма;
4. Евалуацијски извјештаји;
5. Докази о сарадњи са заинтересованим странама;
6. Докази о научно истраживачкој дјелатности;
7. Материјал за праксу (документа и обрасци);
8. Примјер примјене процедуре о избору у звање;
9. Плански документи;
10. Документи праћења и унапређивања.